

ESZMÉNYI KEBEL
 érhető el a Párisban, Passage Verdeau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnak ártana, az asszonyi kebel fejlődését, valamint a kebel időmáinak szilárdságát biztosítja. Egy üvegecske ára használati utatissal együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest, Király-utca 12. sz. 9619

Ha őszül a haja,
 használja a „Stella“-vizet
 (Hair Regenerator),
 mely nem fest de a haj eredeti színét adja vissza,
 Uvegeje 2 korona.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszerárban
 6 es. és k. Iraségy József főherceg udv. szállója,
 Budapest, V., Sétány-utca, Szabadság-tér sarkán. 9620

Császárfürdő
 BUDAPESTEN 9675
 téli és nyári gyógyhely.

Elsőrangú. E kénesvízű gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel pompás ásványvíz uszodákkal, hő- és kádfürdővel. Prospektus ingyen bérmentve.

FÖLDES-féle MARGIT-CRÈME
 gyorsan és biztosan ható szer szepől, máj- és bőrfoltok, kiütések, pattanások és mindennemű bőrbaj ellen. Rögön hat.
 Zsirtalan. Ártalmatlan. Kapható mindenütt.
 Ára 1 korona.
 Készíti: **Gutori FÖLDES KELEMEN** gyógyszerész Aradon.
 Főraktár: Török József győgyárban Budapest. A közönség megtérítését célzó utaztatóktól óvakodjunk.

Legjobban bebizonyított táplálék egészséges és gyermekbélbeleg gyermekeknek.
Küfeke-féle
 gyermekekliszte.
Gyermekek kitünően fejlődnek tőle és nem szenvednek emésztési zavarokban.

HÖLGYEIM!
 Ne rendeljenek addig ruhakelméket, míg őszi és téli szövet-újításaim mintáit s nagy mosókelme mintakönyvem, a melyeket ingyen és bérmentve küldök, meg nem tekintették.
WEINER MÁTYÁS
 nőidivat áruháza,
 BUDAPEST, 9701
 VI. kerület, Andrassy-út 3.

Szépség!
 Az összes szépségcsereket fölülmúlja a
Sirène-Crème.
 Ártalmatlan szer szepől, májfolt, bőrhámlás, pör-senés, pattanás, bőrtakák, az arczbor vörössége, rovarok csípése és általában a bőr minden fájdalmas bántalma ellen; a ránczokat elsimítja. Tégely 3 korona. Hozzá a Sirène-Poudre fehér, rózsás és crème színben 3 korona és a Sirène-Crème-szappan 1 db 1 korona 20 fillér, egy doboz a 3 db 3 korona.
 Főraktár Budapest: Török József gyógyszerár Király-utca 12 és Loeff Sándor illatszerész-nél, IV., Váci-utca 9.
Egészség!

SERRAVALLO 9997
CHINA-BORA VASSAL
 kitünő helyreállító szer gyengék, vérszegénység és lábbadozók számára. Ajánlja és használja orvosi kiünőségektől. 1200-nál több orvosi elismeréssel.
 Kitértve több arany és ezüst díjmal.
 Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.
 Kapható minden gyógyszerárban.
 Serravallo J. gyógyszer. Triestben.

Restitutionsfluid
 Cs és szab. mosóvíz lovak részére.
 1 üveg ára 2 korona 80 fillér. — 40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállókban használatban van nagyobb munkánál elő-és utóerősítés, izomnövelés, inak merevségének stb., az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat. Csak a lenni védjeggyel valódi. Kapható Auszr. — Magyarország valamennyi gyógyszerárban és gyógyszerkereskedésben. Főraktár: Kwizda Ferencz Janos kerületi gyógyszerész, Korneuburg, Bécs mellett. Cs és kir. osztr. magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállók.

Magyarországi főraktár: Török József gyógyszerár, Király-utca 12 és Andrassy-út 26. 9648
PÁRISI-KIÁLLITÁSON-KITÜNTETETT
ARCZSZÉPÍTŐ
KIRÁLYNŐ-CRÈME
 csodás hatása azonnal nyilvánul!
 Szepől, májfolt, bőrtisztatlanság nincs többé. Kisimítja a ránczokat s a bőrt a legkésőbb korig simán és üdén tartja. Egy tégely 1 korona 40 fillér.
Királynő-hőlgypor, egész világon mint legjobb hőlgypor, használva 3 szinben. 1 doboz 1 kor. 40 fill. **Királynő-szappan**, 1 db 1 K. Kapható mindenütt.
 Főraktár: Temesváry J. gyógyszerész-nél Zomborban és Török J. gyógyszerész-nél Budapest, Király-utca 12. 9976

Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávé.
 = Egy háziasszony se késlekedjék tovább ezt az egészséges és izletes kávéitalt bevezetni.

Gyümölcs-, főzelék- és husconservákat,
 aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az
Első Kecskeméti Conservgyár
Kecskeméten. 9640
 Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Kérem,
 tessék ingyen és bérmentesen kérni legjobb árjegyzéket gránát ékszerekről,
CHRUNA FERENCZ JÓZSEF cézegtől,
 Budapest, 9609
 IV. kerület, Kossuth Lajos-utca 13.

STOMATIN

száj- és fogápoló szerek

A ki jó, egészséges, tiszta és fehér fogakat akar, használjon **STOMATIN-fogport, STOMATIN-fogpasztát vagy STOMATIN-fogpépet.**
 Ára 1 korona. Ára 1 korona. Ára 70 fillér.
 A ki azt akarja, hogy szája tiszta, szagtalan és üde legyen, használjon **STOMATIN-szájvizet és STOMATIN-szájizt (GACHOU).**
 Ára 1 korona. Ára 70 fillér. 9491
 Honi gyártmány. Kapható mindenütt, Budapesti főraktár: Török József és dr. Egger L. és J. urak gyógyszerárja.
 Szétküldési főraktár: **STOMATIN-GYÁR Zombor.**

VASÁRNAPI UJSÁG
 41. SZ. 1902. (49. ÉVFOLYAM.)
 SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS.
 FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN.
 BUDAPEST, OKTÓBER 12.

MÁTYÁS KIRÁLY.
 A történet homályában még a nagy emberek egyéniségéhez is nehéz hozzáférni. Így Mátyás királyról, bár sok közvetlen szemlélője, krónikása, verselője volt, diplomata és nem diplomata sokat írt róla, nem tudunk annyit, a mennyi kellene arra, hogy egyfelől nagy egyéniségét egészen kidomborítsuk, másfelől egyszerű működésének irányát, eredményeit nemcsak politikai, közigazgatási, igazságszolgáltatási és katonai, de kulturális téren is, teljesen és hiven állítsuk össze. Gondolkodásának, cselekvésének fenkölségét és nemességét egyes nyilatkozataiból, törvényeiből és intézkedéseiből, még inkább az anekdota- és mondakörből, mely kedvelt egyéniségét körülveszi, látjuk ugyan, de a kép, melyet lelkéről még ezek segítségével is alkothatunk, nagyon homályos. És ha korának tudósait elbájolta, költőit diadémuszokra ragadta, katonáinak imponált, diplomáciaiájában első tekintély volt, ha 1462., 1464., 1468., 1470., 1471., 1478. és 1486. évi nagyszabású törvényeit ismerjük is, az, mi minket még jobban érdekel: jelleme, a mennyiben nem csak ösmeretes cselekedetekben és törvényekben nyilvánul) és szellemi iránya, erkölcsi élete, felfogása, kulturális törekvése még kevesebb pozitív adat által világosítható meg. Ha 6 II. Pius pápának azt írja: «Emlékeztünkbe vessük a jó szolgálatokat, könnyen feledjük a szenvedett sérelmeket», és ehhez Zrínyi Miklós megjegyzését fűzzük: «Mátyásnak hirtelen volt haragja, de gyors a kegyelme», ez a két adat jellemének belsejét tárja fel és nemességét jobban jellemzi, mint egy könyv.
 Ha Tubero azt írja róla: «úgy feldiszíté építményekkel Magyarországot, hogy majdnem utolérte az építményekben igen gazdag Német-

MÁTYÁS KIRÁLY SZOBRA KOLOZSVÁRTON, FADRUSZ JÁNOSTÓL. Dunky íverek fényképe.

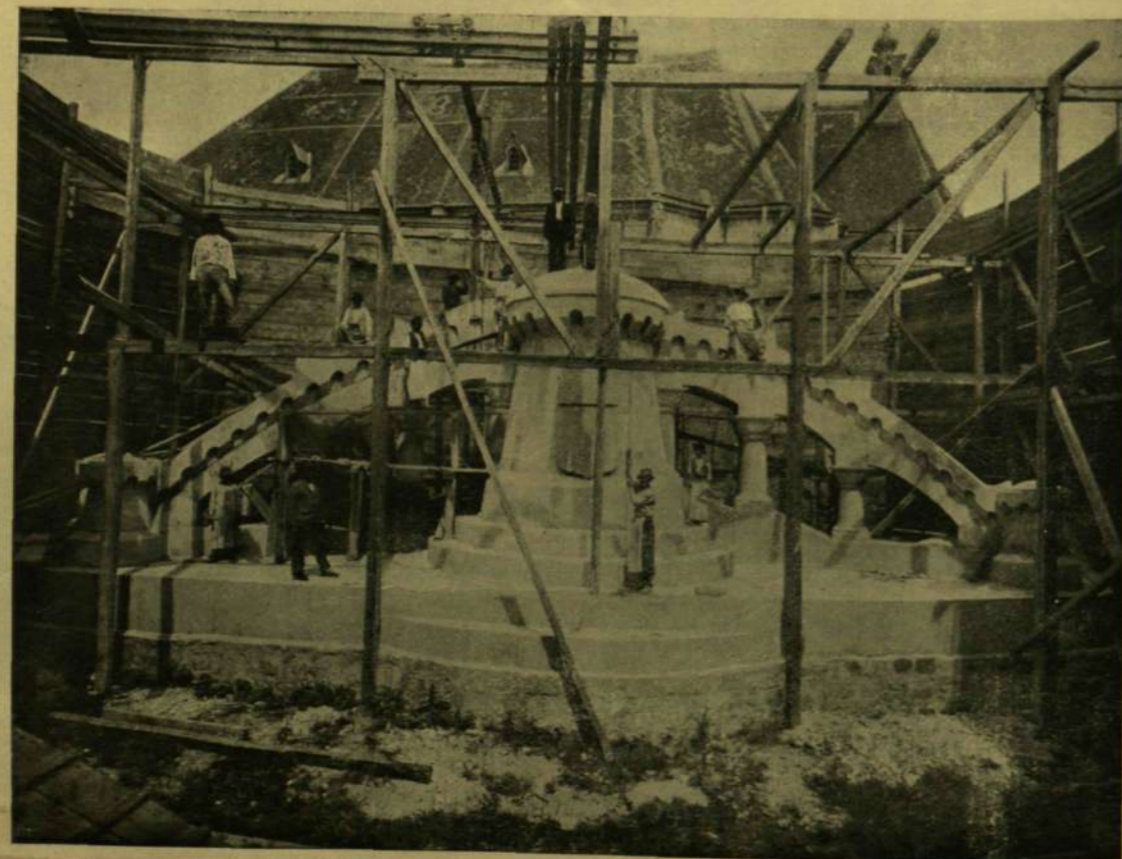
MÁTYÁS KIRÁLY ALAKJA FADRUSZ JÁNOS SZOBORMŰVÉN.

országot», feltárul előttünk egy egész kultur-történelmi, melynek részletes adatait nem ösmerjük. Hol vannak, sőt hol voltak az építkezések? Hisz a budai, visegrádi és vajda-hunyadi három nagy építkezés ezt a mondatot még nem igazolja. Pedig ilyen dolgot még a hízegő sem mondhat alap nélkül, mert az igazán szemmel látható hazugság lenne. És ha Mátyás abban a helyzetben van, hogy III. Iván orosz cárnak kőműveseket, várépítőket, ezüstműveseket, vasiparosokat, ágyú mestereket, érczmunkásokat, város-építőket küld, ez azt bizonyítja, hogy iparra, kultúrára (Olaszországból még agronomokat is hozat) nemcsak széles alapon volt berendezve, de fölsőleges erő, sőt általa idehaza nevelt erők felett is rendelkezett. Ha a kutatások és ásatások ezek nyomaira vezetnének, bizonyára tanulságosabb dolgokat fedeznének fel, mint sok esatának részletes és még sem igaz leírásából.

Aligha olvastunk valamit társalgásáról, családlái életéről, rokonairól, a nyelv és faj iránti vonzalmának megnyilvánulásáról, intézkedéseinek, hadjáratainak, törvényeinek végrehajtásáról, felfogásáról az ország sorsa és jövője fejlődése tekintetében, és arról: miképpen szerette hazáját, nemzetét.

A baj a történelmi és kultur-kritikában az, hogy a mi nézőpontunk, érdeklődésünk, sok részben legalább, másfelé van irányozva, mint Mátyás koráé, és hogy az a kor a maga világlátásába helyezte Mátyást és mi hiába jövőnk sok

kérdéssel a mi villanyunkkal; nagyon sok felé csak üres gödröket, hiányokat és homályt látunk, és éppen azért nagy ember Mátyás, hogy az ürességen és homályon is keresztül tör nagy és

A MÁTYÁS-SZOBOR FELÁLLÍTÁSI MUNKÁLATA. — Dunky Svérek fényképe.

fénylő alakja; és most is vonzó, elragadó, imponáló és lelkesítő jelenség és az marad, míg a magyar magyar lesz!

Hegedűs Sándor.

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS KOLOZSVÁR.

A legnépszerűbb magyar király dicsőrete és dicsősége zeng ma az erdélyi bércek között s az Alföld sík rónáin. Az ország szíve ma Kolozsvárt dobog, a hol Mátyás király lovas-szobrát leplezik le országos ünnepélyek keretében.

A magyar történelem egyik legszebb korának dicsősége, a magyar királyság és állam egykori hatalmának eszménye őlt testi alakot a remek szoborban, melylyel az alkotó művész rajongó honfiszíve és teremtő agya (saját szavai szerint) meg akarta mutatni Európának, hogy mi volt egykor a magyar!

Kolozsvár, az ország második fővárosa, azzal érdemelte a nemzet ajándékából ezt a szobrot (melynél szebb és hatalmasabb ez idő szerint nincs az országban), hogy itt ápolták ötödik évszázadon át legkegyeltesebben a nagy király emlékezetét, itt, hol bölcsője ringott, hol gyermekéveit töltötte, melyet király korában is büszkén vallott szülővárosának és hazájának, s a hol születési házat mind ez ideig megőrizte és fentartotta az élő kegyelet.

Heltai Gáspár ezt írja krónikájában: Szilágyi Erzsébet «szülé kedig Mátyást Kolozsvárott Erdélyben, mikor irának Christus urunknak születése után 1443 hójt második havának 27. napján, reggel három órákor. Mert az Erzsébet asszony akkor Kolozsvárott szállott vala, jövé Szilágyból, egy szőlőműves kaszad embernél, ki lakik vala az ó-várban, egyenest arczól mikoron bémennek az ó-várban, egy kőházban. És az ember szász vala. Annál marada szálláson és Erzsébet asszony a szülésnek utána egy néhány esztendeig. És ott vitték a fiát, Mátyást legelőször is az iskolába. Hogy annak utána magyar királylyá lón Mátyás, nagyon megajándékozta a gazdát és jeles szabadsággal meglátogatta. És örök emléközetre megajándékozta az várost is nagy és jeles privilegiummal és szabadsággal».

Heltai tévedhetett az évszámában (újabb történetírók 1440-re teszik Mátyás születését); tévedett abban is, hogy a ház gazdája «szász vala», mert (miként a «Mátyás király Emlékönyv»-ben kimutattam) a ház tulajdonosa akkor a magyar *Méhffy Jakab* volt (veje lehetett szász; Kolb István, a ki 1567-ben házára a

kiváltságot kapja); de nem tévedett a fő dologban, hogy Mátyás király Kolozsvárt az ó-várban, az ismeretes házban született. Maga a nagy király tesz erről tanúbizonyságot, midőn születési házat adómentességgel és gazdag kiváltsággal ruházta fel, mert — úgymond — «a királyi méltósághoz illő dolog, hogy születési házat és helyét kegyadományokkal és kiváltságokkal lássa el».

A tulajdonosok évszázadokon át gondoskodtak arról, hogy a ház adómentessége és kiváltságai fentartassanak, miglen a város maga vette meg a házat (1750. táján) azért, «hogy mivel az szabad ház, nehogy idegen szállván belé, annak szabadsága megvédésével sok bosszúságot szerezzen a városnak».

Az élő kegyelet tudta, tanuk vallották, hogy ez a ház volt Hunyadi Jánosnak szokott szállása, «ottan lett a világra a magyaroknak nagy emlékeztető atyja, Mátyás király, ki is azután születés-helyét akarván tisztelni, szép privilegiumokkal azon házat és annak jámbor gazdáját megajándékozta».

A nép vallásos áhitattal gondolt e házra, úgy tekintette, mint szent helyet, «hogy ha valamely gonosztevő oda bémenekülhetett, nem volt szabad onnan kihozni».

A hagyomány és Heltai szerint Mátyás gyermekéveit is Kolozsvárt töltötte s «ott vitték legelőször az iskolába».

Ez az iskola az ó-vári zárdában lehetett, melynek Hunyadi János kormányzó 1455-ben Kolozsvárt kelt adománylevelében zárdája és monostora megújítására s széki sókamarából évenként 50 aranyat erő sőt rendelt kiszolgáltatni. Mátyás is segítette később e zárdát s némelyek szerint ő építette templomát is.

Kolozsvár hű maradt a Hunyadi-házhoz a megpróbáltatások idején is. Mátyás 1458-ban kelt egyik kiváltságlevelében elmondja, hogy midőn ő László király jogtalanul letartóztatta és édesanyja, nagybátyja s hiveik üldöztették: Kolozsvár népe őket az ő megszabadítására való törekvéseiben állhatatosan gyámoltotta; a miért is ezen városnak, melyben született, minden szabadságát s kiváltságát meg erősítette.

Szilágyi Mihály kormányzó Mátyás királylyá választásakor maga is figyelmeztette a kolozsváriakat, hogy másoknál inkább nevezhetik a királyt magukénak, mert ott született, házi isteneik oltalma alatt növekedett, ott serdült föl. «Urvendjenek tehát — úgymond — és adjanak hálat a jó Istennek, hogy az országnak azt a részét így fölmagasztalta s hogy a magyar nemzetre ilyen dísz és üdvösséget árasztott.»

A nagy király kegyeleme soha sem szűnt meg szülővárosa iránt. Uralkodása folyamán számos kiváltsággal s külső birtokkal gazdagította a várost, melyet ilyenmő okleveleiben mindig *szülővárosának* nevezetett. Ezekkel a kedvezményekkel vetette meg alapját Kolozsvár felvirágzásának, népessége rohamos szaporodásának, ipara és kereskedelme fellendülésének, polgársága gazdagságának. Az ő kiváltságai tették szülővárosát «*kincses Kolozsvár*»-rá.

Gondja volt a város építésére, erősítésére is. Ő építette és újította a Hid-kapu és Monostorkapu bástyáit, ő építette a farkas-utcai szép templomot (jelenleg az ev. reformátusok belvárosi temploma), melyben a fejedelemiség korában számos országgyűlést tartottak. Ő tette az addig inkább szász jellegű várost *magyarrá*, azáltal, hogy a magyar polgárságot egyenlő jogúvá emelte az addig uralkodott szász elemmel. Ettől fogva a tanács és «szász férfi» fele magyar volt s a bíró egy évben a magyar s a másikkban a szász polgárság közül választatott.

Igazságszeretetről is Kolozsvárhoz fűződik az a kedves monda, hogy miképpen kímélte ki álrühában a kolozsvári bíró családságát, a ki a szegény falusi jobbágyokkal hordatta be és a városi szegénységgel vágatta fel fáját, s a szegényembernek öltözött királyt is ingyen munkára kényszerítette.

Mátyás király nagy jótéteményeivel szülővárosa népe szívében magának éreznél marandóbb emléket állított. A látható emlék addig késett, míg a Gondviselés a «legigazságsabb» királyhoz méltó utóddal, a «legalkotmányosabb» királylyal nem ajándékozta meg hazánkat és nemzetünket.

Ő Felseje 1887-iki kolozsvári látogatása alkalmával maga gondoskodott arról, hogy Mátyás király születési háza emléktáblával jelöltessék meg. A város a királyi példaadásra felbuzdulva, az 1896-iki milleniumi diszkegyülem elhatározta, hogy legnagyobb fia születési házat kijavíttatja s átadja az Erdélyi Kárpát-Egyesületnek néprajzi múzeum helyisége számára.

Az íge azóta testté vált. A diszesen átalakított házban azóta múzeumot alapítottunk, a nagy király szívéhez oly közel álló nép szelme és munkája termékeiből. Felavatása ennekis egyidőben történik a szobor leleplezésével.

A nagy királyhoz méltó szobor állításához a most már nem kincses Kolozsvár egymagában szegény lévén, a hálás magyar nemzet emelt húsz évi közadakozás alapján lovas-szobrot legnépszerűbb királyának, hogy hirdesse az ő érezalakja a jövő századoknak is, hogy

Oh, nagy volt hajdan a magyar,
Nagy volt hatalma, birtoka:
Magyar tenger vizében hunyt el
Éjszak, kelet s dél hulló csillaga.

Mátyás királyt a történelem úgy ismeri, mint a magyar állameszme legfényesebb képviselőjét, a kiblen legesebben kidomborodott a magyar királyság nagyhatalmi állásának, erejének, méltóságának, világtörténelmi hivatásának eszményképe. Igazi Isten kegyelméből és önjerejéből való hatalmas fejedelem, a ki nem fél sem a szultántól, kit visszaver; sem a császártól, a kitől elfoglalja Béceset és Ausztriát; sem a pápától, kit azzal fenyeget, hogy inkább kettős keresztet cserélj fel az egyszerű keresztet, mintsem feladja *apostoli* királyi jogait. Hős hadvezér, bölcs államférfi, nagy államszervező, a tudomány és művészet pártolója s népét boldogító: «igazságos» király.

Ilyen sokoldalúság mellett nem volt könnyű feladata a művészek megleveníteni a nagy királyt, úgy hogy a szobor ne csak álljon, hanem éljen és beszéljen is.

Mátyás király a Fadrusz mindig eszméket ábrázoló művészetében megtalálta a magához méltó alkotó szellemet. Az ő szobra nem pózol, hanem érthetően, szinte megdöbbentő erővel hirdeti, hogy ki volt Mátyás király.

A hatalmat, erőt, dicsőséget (mind e mellett a fenséges nyugalmat) s népe rajongó szeretetét, lelkesedését hirdeti a szobor.

Bástya fokán, lóháton ül a hatalmas, imperatori alak, harszi mezbén. A kivívott győzelem dicsőnyé sugárzik méltóságos alakjáról; diadalmas kardját megnyugvással fekteti térdére. Előtte alant a bástya talapzatán hadvezérei (négy bőszi alak) zászlókat lobogtatnak s a meghódított tartományok (Cseh- és Morvaország, Ausztria, stb.) zászlóit rakják le haduruk lábai elé. Ajakukról üdvkiáltás hangzik, átszellemült tekintetükből a rajongó szeretet, lelkesedés és hódolat sugarai áradnak a szeretett király felé. A szobor minden alakja a nagy király dicsőségét, hatalmát, nagyságát hirdeti és magasztalja.

Lesznek, a kik nehezen fogják nélkülözni a nagy szellem allegóriájában a tudományt és művészetet pártoló s az igazságos királyt: a renaissance királyát; de azt el fogja ismerni mindenki, hogy midőn a nagy király nagy érenyeinek sokasága közül választani kellett: a hatalom, dicsőség és az azt környező lelkesedés és hódolat jelképezése illett leginkább Mátyás király apotheosisához.

A tudomány és művészet allegóriáját csak a művelt ember szelleme érti meg, de a hatalom és dicsőség eszméjét megértik a népek milliói. Ez az, a mi a népek fantáziáját megragadja, a

MÁTYÁS KIRÁLY ALAKJA A BAPTIZENI EMLÉKEN.

mi általános lelkesít. Ezt megérti a magyar és idegen egyaránt, ehez nem kell magyarázat.

És ne feledjük, hogy a szobor Kolozsvár főterén áll, szemben az erdélyi havasokkal, honnan «ritkán kelő, hives szellő» fujdogál a magyar nemzet eszményei ellen. Itt ennek a szobornak nevelő és politikai hivatása van: a régi magyar dicsőség köztudatának ébrentartása s a magyar állameszmének hatalmas jelképezése czéljából.

Mátyás király szobra megmutatja a multat és kitűzi a jövő czélját. Figyelmeztet arra, hogy

«Csak törpe nép felelhet ős nagyságot,
Csak elfajult kor hős elődöket,
A lelkes eljár ősei sírlakához
S gyűjt régi fényét új szövétnekét».

Kolozsvár hálás a nemzet ajándékáért s a nemzet megnyugvással gondolhat arra, hogy a Mátyás-szobor a nagy király szülővárosában a legjobb helyen áll.

Kolozsvár történelmi multja s a szobor környezete teljes harmóniába olvad össze a nagy király emlékével.

A szobortól 200 lépésnyire áll *Mátyás szülőháza*. Ennek környékén a régi római város (Napoca) romjait fedi a föld pora, mert a magyar renaissance fejedelme klasszikus világ törmelékei felett álló falak közt született. Születési házával szemben áll a Bocskay István fejedelem (a magyar alkotmány és vallásszabadság kivívója) szülőháza XVI. századi feliratokkal, czimerekkel.

A szobor háta megett emelkedik a Zsigmond király által építtetett szép nagy templom, az erdélyi műépítészet egyik remeke. Nemesak műemlék, de nagy történelmi események színhelye. Gyakran tartottak benne országgyűlést Erdély aranykorában. Ott választották a legjelesebb fejedelmeket: Bethlen Gábort, öreg Rákóczi Györgyöt. Látta Mátyás családját örömben és bánban, látta az országból búcsúzó utolsó nemzeti királyné, Izabella kolnyeit, átélte a reformáció szellemi tusát, szolgált másfél évszázadig az «egy istent hívők» templomául is.

Az ódon templomot környező tér nagy oldalán állanak a régi kolozsvári patriciusok házai, melyeknek legnagyobb részét a Mátyás király által teremtett jólét hívta életre s melyeknek belső részeiben a modern átalakítások után is

Dunky fiverek fényképei után.

A SZENT MIHÁLY-TEMPLOM A MÁTYÁS KIRÁLY-TÉREN.

a célt tartván szem előtt, a rokonszenv és ellenszenv sugallataira soha sem hallgatott. Csak az állami érdek törvénye előtt hódolt meg. Annak, ki ellen a halálos harcot indított, kész volt holnap örök frigy kötésére nyújtani jobbát, fiú hűséget fogadni. Nemesak az uralkodók: a császár, a lengyel király, Podjebrád és Ulászló, Velence és Milánó irányában elfoglalt állása tünteti föl a legmeglepőbb fordulatokat; saját alattvalóival szemben követett lépéseitől a bőrtömb, mint a számkivetéstől az ország első méltóságaihoz.

Összhangzásban állott ő mindvégig századának kulturális irányával is. Sőt évről-évre fokozódott érdeklődése a renaissance irodalmi és művészeti mozgalmairól; valamint azon törekvése, hogy legkiválóbb képviselőit maga köré gyűjtse, legnemesebb alkotásaival töltse meg könyvtárának szekrényeit, ékesítse palotájának csarnokait.

De habár idegen műveltség gyümölcseivel táplálkozott, és sajnos, egy sort sem bírnak, a mit magyar nyelven maga írt, egy magyar könyvet sem, a mit iratott volna: állíthatjuk, hogy a magyar nyelv nemcsak nem volt száműzve udvarából, hanem kultusz tárgyát képezte, a minek egész Európában elterjedt híre.

Csak így magyarázhatjuk meg azon tény, melylyel sem előbb, sem utóbb nem találkozunk, hogy németországi diplomaták elsajátították a magyar nyelvet, melyen ép olyan jól tudnak beszélni, mint németül és latinul.

Csak így érthetjük meg, hogy Mátyás menyasszonyának az a nápolyi gróf, ki az utasításokat írta össze, a miket új életviszonyai középpont szem előtt kell tartania, lelkére köti, hogy már útközben rendelje maga mellé a magyar kíséret egyik tagját és avatassa be magát a magyar nyelv elemeibe, míg majd új hazájában magyar szolgálót leányokkal is társalogva, a kellő gyakorlatot szerezzék meg. Beatrix csakugyan folyékonyan beszélt magyarul. És mikor több unokaöccseit várja Magyarországra, ő maga közli nővérelével a király óhaját, hogy azokat kevés számú olasz kísérje, mert magyarokkal kell magukat környezetniük, a kiktől elsajátíthatják a magyar nemzet nyelvét, szokásait, életmódját.

És nemesak a magyar nyelv foglalt el méltó helyet Mátyás udvaránál, hanem a magyar költészetnek sem kellett szegyenkezve félrevonulni.

Egy olasz humanista elbeszéléséből tudjuk, hogy a királyi asztalnál rendszerint nemzeti nyelven énekeltek lantosok hősi tettekről.

Miként az idegen műveltség méltatása és terjesztése mellett Mátyás szelleme és érzése magyar maradt: úgy idegen országok ügyeibe avatkozva és koronáikra vágyva, politikájának iránytűje hazájának érkeke volt.

A magyar nemzet régtől fogva a kereszténység előharcosának feladatát töltte be. Hősi erőfeszítései középpont a megoltalmazott nyugati Európa elismerésében, néha alamizsnáiban is részesült. De szavának nem volt sulya, érdekeit nem vették figyelembe. Mintha rendeltetése az lett volna, hogy mások biztonságának óra, idegen hatalmi célok eszköze legyen.

Ezen helyzetnek akart Mátyás véget vetni. Ausztriában és Csehországban, a német birodalomban és olasz földön azon föltételeket kereste, melyek Magyarországnak az európai államrendszerben megillető helyét biztosítandók voltak! A mit Mátyás fegyverével szerzett, elveszett; a mit lángelméjével épített, összeomlott csakhamar. De örök értékű kincs gyanánt hagyta nemzetére neve fényét, tettei dicsőségét.

Azon tekintély és suly, melyet Mátyás király egyéniségének hatalmával és műveltségének magas színvonalával, diplomáciájának és táborozásainak sikereivel nemzete részére kiküzdött: nem enyészett el; a bekövetkező hanyatlás gyászos korszakában a fentartó, majd utóbb a feltámasztó erő egyik alkotó elemét képezte.

MÁTYÁS DALÜNNEPE.

Arany Jánostól.

A király ünnepét fogom énekelni,
Mikor összegyűlték a dal fejedelmi
Fényes Visegrádra, Mátyás udvarában,
Díjért, dicsőségért nagy versenyre kelni.
Oh lantom! ha értél valamit korábban,
Ha egy szikra lélek volt az asszu fában:
Most, igazán most kell magadér' kitenned,
Mert nem szabad nevé hiába fölvenned.

Nem mondom, hogy zengjed győzelmes csatáit —
Ki merné feszíteni énekét odáig!
Ó békében is nagy... vajha békenapján
Érjenek nyomába egyszerű nótáid! —
Andalog, andalog a történet lapján
S felszökken a lantos, hangszeréhez kapván:
De meg' alácsüged szíve, szeme, karja;
Mintha mondaná, hogy: «ki meri? ki hallja?»...

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT EGYLET ERZSÉBET-ZÁSZLÓJA.

Ki meri? ki hallja? és talán: ki bírja?...
De engem eléget szegyen rozada-pírja,
Hogy időmhöz képest oly keveset tettem,
És hogy az én könyvem még nincsen megírva.
Állj meg, élet napja, oh állj meg fölöttem,
Csak míg ezt az egy dalt szépen elzöngöttem!
Azután nem bánom, hadd jöjjen az este:
Édes lesz a harmat, mely sirom megeste. —

Ama fényes időt hozom említésbe,
Mikor a nagy király bevonula Bécsbe.
Lobogók lobogtak száz diadal-fven,
Száz harang némult el az ágyu dörgésbe'.
Csillogó követség, hódolatra híven,
Üdvözölte Mátyást, győzdelmes néven,
S a bámtól népnek, bár láttott élszser,
Csaknem elvakítá szemeit az ékszer.

Legelől vívék a győzelem tanúit,
Fegyveren, zászlókon a harcz korszorúit;
Azután a sp. dob, tárogató zenge,
S diadal dagasztá a kürtök szarúit.
Azután egy őrhad; azután a gyenge
Bécsi szűkek hosszú, ünnepélyes rendje;
Aztán a királyné, vert arany hintóban;
Országot ér, a mi rajta ragyogó van.

Nem messze a király egyszerű köntösben
Lovagol. De előbb ott menének közben
Aranyos apródok, mind ifjú növendék,
Herczegek és grófok fiai legtöbben.
Majd a holló czímert hordozó leventék
Mátyás közeledtét kürtszóval jelenték;
S valamennyi ország czímere, zászlója
Hirdeték, hogy ímhol nagy uralkodója.

Ott a négy ezüst csik szép vörös mezőben,
Látszik, hogy piros vér megázatta bőven,
De a hét orosz lány nincsen immár közte
(Hét magyar vezérünk) mint egykor-ideben.
Hanem ott az András érseki keresztje,
Jeruzsálemnél azt ő maga szerette.
Mind ez ábrázolja mesterül egy képen,
S Hunyadi hollója gyűrűvel közepén.

Ott lebeg Csehország büszke orszálya,
Jóllehet mérgében a nyelvet is hánnya;
Koronás fő három, melylyel bír a dalmát,
S a szomszéd horvátok egyszerű koczkája.
Kardos kar jelenti Róma birodalmát,
Vadkan feje s négy hold a szerbek uralmát;
Hármas koronával Gácsország diésekszik,
A szerémi szarvas zöld fa tövén fekszik.

Hát ama nap és hold, a hét sziklavárral,
S aranyos mezőben a turul madárral?
Te vagy az, te vagy az, gyöngy kis ország, Erdély!
Aztán a bolgár föld a három agárral.

Aztán Etelköz, melyet ősi kard-él
Szerze a Bog mellett, a szöke Szerednél;
Jó Kunország ebe, s a moldvai marha,
S Havas-el hollója, kis keresztjét tartva.

De ki győzze mind azt sorra énekelni:
Elmondani is sok, hát még véren venni! —
A király azonban egymaga kiválik,
Mert csupán őrajta nincs ragyogó semmi.
Fegyver-öltözetje, felburkolva állig,
Annyi drágság közt egyszerű barnállik:
De a fényes lélek, mint egy fényes felhő,
Homlokán sugároz, mint a nap, ha feljő.

Homlokán sugárik, ül az eszes képen,
Mosolyog az ajkán, lángol a szemében.
Alatta enyereg harci méne, Kánya,
S mivel oly lassan kell, nem tudja, hogy lépjen.
Maga az aranypénzt jobbra-balra hánnya:
Arany pénz helyett van szeme ragyogványa,
A szelíd kegyesség, a nyájas tekintet,
Melyet a nép közé jobbra-balra hintet.

ORSZÁGGYÜLÉSÜNK EDDIGI HELYSÉGEI.

A magyar nemzet törvényhozása történetünk egész folyamán eddigéig alig volt állandó hajlékhoz kötve. Régi törvényeink értelmében a korona joga volt az országgyűlést bárhova összehívni, épen ezért a nemzet életében legfontosabb események közepette is az országgyűlés színhelye mindig változott; külső véletlen esélyek, a harci villongások által darabokra tépett ország biztonsága, a közlekedés kényelmének szempontjai, a párturalom s az ország belállapottai szabták meg eddig, hogy hol gyűljenek össze az ország rendei.

Az 1839—40-iki diéta, ép úgy az 1843—44-iki is, még a pozsonyi rendek tábláján ült össze, melynek székhelye egy rendkívül hosszú, magas, keskeny, fehérre meszelt terem volt; két hosszoldalaról ablakok szolgálták részint az utczára, részint az udvarra. Az utca felőli részén egy roskadozó karzat húzódott végig, a terem padozatának egy harmada emelkedett föl s ezt a részt korlát különítette el. Itt ült közösen egy asztalka mellett a személynök, tőle jobbra és balra zöld posztóval bevont hosszabb asztaloknál a káptalani követek, a királyi tábla tagjai, elől a protonotáriusokkal, vagyis itélőmesterekkel, kik a naplót, illetőleg a jegyzőkönyvet vezették.

A terem mélyebben eső részében, három hosszú, zöld posztóval borított puhafa-asztal mellett foglaltak helyet a követek, még pedig az utca felől a tiszáninneni és tiszántúli megyék, közepén a dunai megyék és a három szlavonai megye követei, a harmadiknál pedig vegyesen dunaiai és tiszaiak. Fiume, Buccari, a jászok, hajduk és a turopolyai gróf. Az asztalok végére néhány városi követ került s a távollevők követei közül azok, a kiknek hely

SZOBORCOPORTOZAT A KOLOZSVÁRI FERENCZ JÓZSEF TUDOMÁNY-EGYETEM FŐHOMLOKZATÁN.

jutott. Vége az országgyűlési ifjúság és a hallgatóság egy része az első és a harmadik asztal és az ablakok közt szorogott a követek háta mögött, más része pedig a karzaton, melynek egy része nők és magánosok számára el volt különítve. Minden négy követ közt egy időtlen üveg-tintatartó állt s minden követ előtt naponként friss lúdtoll, ezertusa s egy iv papír.

Mindez persze a neveltség kezdetlegesnek látszhatik ma, különösen a mi a hallgatóság elhelyezését illeti, s a miben még a pozsonyi országgyűlés egészen a francia konventet utánozta, a hol a hallgatóság szintén fesztelen közelségben állott a törvényhozókhoz, beszédeiket megjegyzésekkel kísérte, sőt nem ritkán el is vegyülhetett közöttük. E miatt Veszprém-megye követe, *Sebestyén* Gábor már az 1843-iki országgyűlés megnyitó ülésén fel is szólalt küldői nevében s kívánta, hogy a hallgatóság számára a teremben külön helyet kerítsenek el, a karzatról pedig a cselédséget rekeszszék ki s ott csak olyanok foglalhassanak helyet, a kik a követektől belépő jegyet kapnak.

Az akkori idők liberális szellemét jellemzi, hogy a nyilvánosságnak még ez a csekély megszorítása sem talált osztatlan tetszésre, s nemcsak *Beöthy* Ödön emelt szót ellene, de az elnöklő személynök sem támogatta. Mindamellett a nyár közeledtével mind jobban érezhetővé vált az országgyűlési terem szűk és cselédszerűtlen volta. Gyakran a szónokot nem is lehetett látni s a kit a természet rendkívül erős hanggal meg nem áldott, megértetni sem volt képes magát. Így aztán állandó lett a panasza, különösen az ülészek vége felé s ismételtlen történetek felszólalások abból a célból, hogy az elnökség alkalmasabb helyiségről gondoskodjék.

Mindenekelőtt a pozsonyi redout-épületre vetettek szemet a rendek, a melynek átengedése végett a bérlőnél meg is tették a szükséges lépéseket. De a 43-iki országgyűlés ellenzékeinek politikája messzebb látott s a kérdés technikai megoldásával együtt nagy nemzeti czélt is akart egy csapással elérni s azért mindenekelőtt az országgyűlés Pestre áttételét sürgette. Pest mint az ország politikai központja, — előtűk egyértelmű volt a 40-es években föllángolt szabadelvű eszmék győzelmével, a korszerű haladás, a múlttal szakító reformok felülkerek-

Dörre Tivadar rajza.

A KOLOZSVÁRI FERENCZ JÓZSEF TUDOMÁNY-EGYETEM ORVOSKARI ÉPÜLETCSOPORTJA ÉS AZ EGYETEM KÖZPONTI ÉPÜLETEI.

kedésével. Hiába próbálta a konzervatív párt, köztük első sorban *Zsedényi*, Pest ellen Budát ajánlani azzal az ürüggyel, hogy Pesten nincs országház, holott Budán van, *Beöthy*, *Klauzál* arra hivatkoztak, hogy a múzeum épülete ugyis üresen áll s ugyanott még öt más külön terem is van. Kifejtették, hogy a közlekedés most már oda is jóval gyorsabb és könnyebb, mint néhány évvel előtt s hogy volt már eddig is oly országgyűlés, mely Budán kezdődött s Pozsonyban folytatódott. Vége ipentet indítványozták a nádorhoz, hogy az épitendő országház tervét terjeszse a rendek elé.

Ámde az utóbbi pontra nézve még nem volt meg a rendekben az egyértelműség. Ha egyes megyék, mint p. o. Győr-megye azzal is nyomatékosabbá tették az országgyűlés Pestre áttételének követelését, hogy országgyűlési szállásdíj fizetésére csak Pesten akartak vállalkozni, addig viszont mások, így Szatmár, Ugocsa, Turóc, Szepes egyáltalán nem akartak költséges új országházat, hanem a már fönnálló budai akarták e célra felhasználni. Hasonlóképen Abauj és még több megye, melyek a koldus nemzet szegénységét emlegették.

Az első ülészek befejezése e közben elközelegvén, július 13-tól augusztus 7-ig, az alsó tábla termének átalakítása halaszthatatlanná vált, s ezzel kapcsolatban a hallgatóság is új elhelyezést kapott. A követek eddigi három hosszú asztalát most tizenhárom, a terem szélességében elhelyezett asztal váltotta fel, még pedig két fősasztal két sor ülésel, a többi egy sor ülésel, melyeket korlátok különítettek el a hallgatóságtól s ez most már a terem két végében, lejtősen fölfelé emelkedő padokban húzta meg magát. E fölfölt emelkedett a nagyterem három oldalát befutó karzat s ez alatt közösen egy páholyforma kis karzat a főrendi hallgatók számára, melyhez külön lépcső vezetett. Mindkét karzatot azonfelül kicsinösítették, a hölgyek számára külön, háromszínű kárpittal bevont rekeszeket készítettek. Szintén háromszínű vonalak futottak végig az ablakfalak közepén, míg a terem falát világoskékre festették s a terem egyik oldalán álló hosszú, keskeny, korlátal körülkerített emelvényre állították az elnök, a királyi tábla, a káptalani követek s a gyorsírók székeit, a túlsó oldalon pedig a hírlapok tudósítóit, a nádor és kanzellár megbízottait s az írott országgyűlési tudósítások szerkesztőit helyezték el. Vége a távollevők követei szintén a korláton kívül, a tiszai követek háta mögött kaptak két padot.

Három bejárat vezetett most már a terembe az eddigi kettő helyett, melyek közül az egyik előszobába nyílt, jobbról és balról folyosótól körülvéve. Itt örködtek az ajtónállók, hogy az ülések alkalmával nem magyar ruhás hallgatók is be ne lopózhassanak. Itt volt elhelyezve a ruhatár s itt vártak gazdáikra a huszárok, hogy kimenetkor tőlük a kardot és kucsmát átvéve, azok helyett a magas tetejű kalapot átnyújtás, mert ebédre csak közönséges utcai ruhában mentek a követek. A középső ajtóhoz széles új lépcsőzet vezetett fel az udvarról.

Mindezeket az átalakításokat általános megelégedésre a rendek által megbízott *Zsedényi* intézte, a ki egyszerűsége a rend fenntartása érdekében azt indítványozta, hogy a főrendi sorompónál s a hölgyek és külföldiek karzatán mindenkor az illető elnökök irnokai ügyeljenek föl, továbbá a «formaruhás» (egyenruhás) cselédséget, a kik ellen a tanuló ifjúság részéről ugys sok panasz érkezett, a karzatról tiltsák ki s végül néhány külföldi lapudósító s a diplomáciai testületek tudósítóit részére is gondoskodjék az országgyűlés a karzaton helyről.

Az előadott indítványok közül azonban csak a harmadik talált visszhangra, az első kettőt

Háry Gyula rajza.

A MÁTYÁS KIRÁLY-TÉR A BÁNFFY-HÁZZAL ÉS A SZENT MIHÁLY-TEPLOMMAL.

élesen megtámadta Beöthy, mint a melyek részint a magyar nemzet szabadságszeretével, részint a demokráciával ellenkeznek. A negyvenes évek győri követei a törvényhozási tanácskozások nyilvánosságát, hogy tudni sem akart karhatalomról a házrend alkalmazásánál.

Komolyabb nehézségek támadtak az új rendezés következtében a helyek kijelölésével. A régi országgyűléseken ezt nemcsak kényelmi tekintetből, hanem fontos közjogi hagyományok szempontjából is mérlegelték. Liptómege például már az 1839-iki országgyűlésen sürgette régi helye visszaadását, melyet 1715 óta elfoglalt, s melyet 1741-ben csak véletlenül vesztett el s most követelését újra érvényesítette. A jászkún kerületeknek a sérelmük volt, hogy ők, bár régebbi idő óta bírnak ülésel a teremben, most a Magyarországhoz csak imént csatolt Kóvár vidéke mögé sorozták őket. Turócmege is követelte, hogy ősi székét, melytől az 1715-iki politikai események folytán esett el, visszaadják. A veszprémi és kalocsai káptalanok követői is óvatosságot tanúsítottak, mint már 1832-ben is, a miatt, hogy nem a törvényhatósági követek sorában jutott nekik hely, hogy számos távollevő prépostnak és káptalani követnek nem is jutott ülés. Nem maradtak el panaszokkal a városi követek sem. A mi pedig a gyorsírókat illeti, ezekre vonatkozólag egyértelmű volt a vélemény, hogy kijelölt székeiken nem maradhatnak, hanem az emelvényen kell helyet foglalniok.

Még alkalmatlanabb elhelyezése volt az országgyűlési iratokat másoló ifjúságnak, előbb a redout-teremben, később a Pálffy-kert épületében. E helyek túlszűfolttsága nem egy hátramaradásnak s még komolyabb botrányoknak lón okozója s ily helyzetben végre a kormány is belátta, hogy a bajokon gyökeresen nem segíthet másként, mint ha az országgyűlést minél előbb átteszi Pestre.

Miután az e tárgyban a főrendi táblával váltott üzenetek is eredményre vezettek, 1843 szeptember 14-én végre egy országos választmány küldött ki azzal a megbízással, hogy szükség esetén helyszíni szemle útján is lépjen érintkezésbe Pest városával s az építésre alkalmas helyről gondoskodjék, továbbá tegyen jelentést a szükséges költségekről s a beérkező tervekről, úgy hogy a pesti új országgyűlés már a legközelebbi országgyűlésig felépíthető legyen.

A választmány tagjai, miután saját költségükön leutaztak Pestre, a következő év októberében betérjésként jelentésüket, melyben az új vásárpiazt terét ajánlották, mint olyat, mely minden tekintetben legjobban megfelelne. A telt a pesti választó polgárság ingyen ajánlotta fel. Jellemző azonban, hogy a pesti tanács később megtagadta ehhez való hozzájárulását azon a czímen, hogy ez a város legszebb s legdrágább tere, mely azonkívül árviz idején a lakosoknak menedékhelyül is szolgál.

A FARRAS-UTCZAI REFORMÁTUS TEMPLOM ÉS A BETHLEN-BÁSTYA.

KOLOZSVÁRI KÉPEK.

hozásának állandó díszes hajlék biztosításak. Az 1861-iki rövid országgyűlés is tudvalevőleg a Nemzeti Múzeum épületében jött össze, csak az új alkotmányos korszak kezdetén szerezte meg az országgház építő-bizottsága Pest városától azt a 726 öles Sándor-utcai telket, a rajta levő 11,617 forint 50 krra becsült szekerész-kaszárnyával, mely mellett azóta 35 éven át jóban-rosszan híven tartott a magyar parlament. A szerződés egyelőre csak tíz évre köttetett. Pest városa a tulajdonjog elismeréséért csupán egy drb es kir. aranyat kötött ki házi pénztára javára. Úgy azonban, hogy ha a tíz év letelik, vagy időközben a telek helyén emelendő ideiglenes országgház rendeltetése czéljától elvonatik, a város a fölépített ideiglenes országgházat egyszérséggel vagy bíróság megállapított becserértékben átvehesse, vagy ha e joggal élni nem akar, az építési bizottság a telek becserértékét térítse vissza.

Annyi idő múltán most végre fölelevenednek e rendelkezések, a magyar törvényhozás büszke palotája elkészült a Dunaparton s az országgyűlés immár örök búcsút mondott eddigi tanyájának.

EGYVELEG.

* Peru Cuzeo nevű városában Mindenszentek napján a lakosság házi állatait, szárnyasait a templomba hajtja, hol azokat megáldatja. Az állatok egy részét a barátok kapják, kiknek egyedüli jövedelmé az ily módon kapott különféle állatokból áll.

* Uralkodók óvatossága. Az angol király kocsisa csak akkor tudja meg, hová kell hajtani, mikor a király már beszállt. Ezen rendszabály Viktória királyné trónra lépte óta van érvényben. A czárnak a szent-pétervári téli palotából kocsin való eltávazása pedig akkép történik, hogy a palota két kapuján egyszerre több, teljesen egyforma udvari fogat hajt ki s így senki sem tudhatja, a czár melyik hintóban ül.

* Sajátságos jelenség. Az öngyilkosok kilenczven százaléka a tett elkövetése előtt leveti eszímáját vagy czipójét. Ezen különös jelenség okát dr. Gordon Hogg, a londoni halottvizsgáló bizottság elnöke már sok év óta kutatja, de eddig kielégítő magyarázatot nem talált.

* A washingtoni államkincstárban elhelyezett óriási arany- és ezüsthészletet nemcsak emberek őrzik, hanem gépezet is. A földalatti helyiségek oly érzékeny villamos dróttal vannak összekötve, melyek a leggyöngébb érintkezésre nemcsak az őrszobát, hanem Washington valamennyi rendőr-állomását is fellármázzák. Ha a jelzés harmincz másodpercznél tovább tartana, a három mérföld távolságban levő erőd helyőrsége legott kivonulni köteles. Az épületben egy kapitány vezénylete alatt folyvást 72 katoná őröködi.

* Egy népszerű spanyol bikaviador a mult évben 133 bikát ölt meg. Működéséből 240 ezer korona tiszta hasznót húzott és csak két jelentéktelen sérülést szenvedett.

BEVONULÁS AZ ÚJ HÁZBA.

Karczólat.

A milyen joggal mondta egyszer valaki, hogy Somogy vármegyében legszebb Zala vármegye, t. i. a kilátás Zalára, épen úgy el lehetne mondani most, midőn a parlament a dunaparti nagy nemzeti palotába költözött, hogy minden képviselő megtekintvén az új otthont, lelki szemével a régiiben gyönyörködött.

Visszaszállt a gondolata önkénytelenül is a „szülőföldre”, hol az elődök pora fakitotta meg a kopott szőnyegét. Mennyi emlék tapad minden zeg-zugáhozá! Nagy emberek, történelmi alakok egész sora taposta annak egyszerű folyosóit. S az a sok nagy ember mind megfért ott. Az ócska ház, melyről minden évben híre

panile is beomlott, sőt a dogék palotája is le fog dőlni egy reggelen. Hiába van tele nagy emlékekkel. Hát nyugodjunk meg, vége az öreg Háznak, vége, vége.

Átveszi a város és a tücskök.

Mi pedig átmegyünk a parádés palotába. Azelőtt nagy emberek voltak köztünk. Kisebbedtek, egyre kisebbedtek, a tekintélyük is fogyott. Gondolták magukban az irányadók, hogy imponáló embereket nem lehet hozatni, mint a Jamaika rumot, hanem nagy, imponáló palotát lehet emelni; kis emberek nagy palotában hátha épen akkora effektust csinálnak, mint nagy emberek az ütött-kopott öreg odúban.

A világ sokat ad a külszínre.

lett az első áldozat.) Néhány betű jobbra van, néhány betű balra, a mi pedig el nem fért, azt fölvitték a harmadik emeletre.

A képviselő ennél fogva megindul a fogasát keresni az összes labirintusokban és valószínűleg megtalálja. Hop, itt van, megvan. Bizony elég sokba került ez a kis fogas. (Sóhajtván gondol a tavalyi választási campagne költségeire.) De hát legalább megvan. Örül, hogy megtalálta, és ez az első öröme az új házban.

Sietve adja át a felső kabátját, botját, kalapját egy öreg huszárnak s bizonytalanul indul meg. A fényes márványoszlopokból mindenünnen az ő képe tükrözik vissza, látja magát jönni vagy hat példányban.

— Hát, nini, merre van a terem?

A KÉPVISELŐHÁZ ÜLÉSTERME AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBAN.

Erdélyi fényképe.

ment nyáron, a fumei czápa idényében, hogy dűledezik, semmit se vont le a nagyságukból.

Deák Ferencnek elég jó volt. Most már a pad, a hol könyökölt s mely épen olyan erősség volt egykor, mint egy várnégyszög, most bekerül a reliquiák közé a Deák-szobába. Az ezüstlap, mely ezt jelezte nemzedékről-nemzedékre, egymaga jobban fényelt, mint az új palota minden pompája, ékessége. Itt folyt le az Andrásy ragyogó pályájának több mint fele; titáni harcok itt viaskodta Szilágyi Dezső. Tisza Kálmán ott kezdte és ott fejezte be carrierjét. Mintha még mélyebben temetnék el őket ma, mintha még jobban meghaltak volna ma, mert a Ház is, tetteik színhelye, átadatott immár a feledés karmai közé. Ha egy képet kivesznek a rámából, míg az üres rámát látod, a kép is elődbe szökken, ellenben ha rámástól pusztul el a kép, az emlékezet is lustábban keresgéli össze a kettőt.

De hát minden mulandó. A velencei Cam-

A nagyságos képviselő urak (kik azonban arra gondolnak, hogy ehhez a Házhoz a titulust is emelni kellene), az Akadémia felőli bejáratnál mennek fel. Nagy szaporaságban érkeztek a szerdai első ülésre. Nem annyira az ülés napirendje vonzott, de maga az épület. A kapus nem győzte nyitogatni a kocsi ajtát.

— Ah, végre megérkeztem — mormogta egyik-másik képviselő, nyújtózkodva a hosszú út után, mert a zöme a régi ház tájékán lakik.

(Dehogy érkezett meg, atyámfia — gondolja magában a kapus — még nagy út áll előtte és sok teendő.)

Megnyitja a kapuszárnyat, a képviselő belép a korridorra és tájékozatlanul tekint szét.

Szerencsére ott áll a márványoszlopok alatt egy öreg libériás szolga.

— Hé, apó, merre van a ruhatár?

A szolga jelenti, hogy az ábécze bizony három darabra van szakítva. (A szegény ábécze

Megint áll ott egy öreg szolga, a ki jelenti:

— Liften kell oda felmenni. Két lift van, kérem aláson.

— Hát melyiken menjek?

— A melyiken előbb lehet.

— Hát nem lehet mindenkiben?

— Nem, mert egyik-egyik csak három személyt vehet föl egyszerre.

Hej, biz ez körülményes feljutás — sóhajtván újból a képviselő és titkon azt a tapasztalatot szerzi, hogy mindez veszedelmes példázat az ország közigazgatását, hol sok teketóriával jár ezélehoz jutni.

Végre bekerül a liftbe és ha semmi szerencsétlenség se éri útközben, két másodpercz alatt fenn van a folyosókon, melyek az Ezeregy éj tündérvilágát juttatják eszébe.

Csak hogy könnyű itt eltévedni, mint a légynek a milánói domban. Itt volna már a folyosón, de bezzeg nem hallatszik itt zúgás, morajlás, mint a

A DÍSZLÉPŐSŐ AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBAN.

Erdélyi fényképe.

régi ház folyosóján messziről, hogy hol folyik a tanácskozás mi történik. Mély csönd honol, mint egy kriptában. A folyosó néptelen, üres, egy-két a'ak sétál rajta valahol messze-messze, fel se lehet ösmerni.

De szerencsére itt is ügyeleg egy öreg huszár. — Itt van az országgyűlés?

Mert úgy kell azt itt megkeresni, mint a hogy az ember egy pakli gyufa után tudakozódik. Elvész ebben az épület-óriásban.

A huszár a kezével int, hogy arra van.

— Merre kell a jobb oldalra bemenni?

— Itt, nagyságos uram.

Siet szétjárni az ajtókat.

Hát csodák csodája, csakugyan ott van az országgyűlés; szakasztott azok az emberek, a kiket júniusban a Sándor-utczai házban hagyunk. Csak hogy micsoda cifraszág! Milyen fény, mennyi aranyozás a falakon! A szem nem tudja, hova nézzen. Mohón befutja az egész, az emeltes karzatokat, melyek nagy páholyoknak látszanak. Mennyi szép asszony jött össze! A színes ablakokon át lágyan lopja be magát az őszi napfény. Az asszonyok arczán, toilletjén szaladgál, de a képviselők szeme nem. A terem a nap eseménye. Mindenki erről beszél: szép, nem szép. Pro és contra. A többség nem találja szépek, csak pazarnak. Tulhajtott pompája hideg, sőt ellenszenves. Káprázatos, az igaz, de egyszerűságot rikkó. (Hej, milyen barátságos, kedélyes ehhez képest az öreg fészek!)

Lassan-lassan levezed szemedet, mert bár még be nem telt, de már elfáradt. Behunyod egy percze, hadd pihenjen, aztán inkább részletenkint nézed a dolgokat, ugrálva elméddel ide-oda.

A mi a berendezést illeti, az igen csinos, kivált a bőrszékek kényelmesebbek, mint a régi házban voltak. A könyöklőt nagy zöld posztó koczkák borítják mindenik képviselő előtt. Egy-némelyik kezd is már leválni; az egyiknek a gazdája humorosan jegyzi meg: «Olcó húsnak híg a leve.» Az ötletkén szomorúan nevettek a környékbeliek. A Ház összképe, ha a teremtől eltekintünk, majdnem egészen a régi. Csak hogy úgy veszi ki magát, mintha valami óriás összébnyomta volna. Kisebb területre van szoritva ugyanannyi fej. Nagyon szokatlan így.

A berendezés egyébként emlékeztet az ócska házra. Azon a helyen áll az elnöki emelvény, a hol a szem megszokta, csak hogy nagy, idomtalan alkotmány, úgy fest, mint egy Golgotha. A miniszteri székek félkaréjban ugranak ki a képviselői padosok nagy patkója elé. A háznagy hivatal is meglehetősen respektussal volt a hagyományok iránt. A kik a szélső jobbon üldögéltek, azoknak ott adott helyet, a médium emberei a közepre jutottak, az agráriusok a néppárti grániczon ülnek Károlyi Sándor gróf körül. Legkényelmesebb helye van Regelenek, a ki egy pompás bőr-karosszéket állított magának az elnöki Golgotha jobboldalán.

Igazi régi dolog semmi se jött át azokból a lelketlen szerszámokból, a melyek a törvényhozatalhoz közönségesen használtak, csak a mamelukok és a Ház csemettyűje, melyre mindjárt az első ülésen némi szükség mutatkozott (de apage satanas; ne politizáljunk!). Ellenben új a Ház órája, egy nagy bronzkarika, mely az elnök feje fölött függ s arabos számokkal vigan metéli apróra a következő évezredet. (Ha ugyan végig megéljük obstrukció nélkül.) Új a Ház asztala is, kisebb a régiénél, de alkalmatlanabb, mert a szűk «fórum»-ból jelentékeny területet fog el.

Pedig voltaképen a Ház asztalát nélkülözni is lehetne. Hisz csak frázis, szónoiki figura: «le-teszem a Ház asztalára», épen olyan, mint «a szőnyegen levő javaslat». Nincsen a szőnyegen ördög se s a Ház asztalát is szellemi asztalnak lehetne tekinteni. Egy parlamenti hazugsággal több vagy kevesebb, egyre megy.

A magas elnöki emelvényről, vagy *örtoronyból* (nem tudjuk, minek nevezzük) hosszú zsinogen eresztették le a jegyzők a mélységbe a szokásos fekete táblát, melyre a szöveg feliratoztak. Különbön az új palota szüzessége már el van véve. Az első beszédet Smialovszky Valér már előtte való nap megtartotta, mikor a terem akusztikájának bemutatása volt az ujságírók előtt.

Az ujságírók jónak találták az akusztikát, de másnap az első igazi ülésen a szélső jobboldal padosaiban elégedetlen mozgás keletkezett. Barabás beszédéből (pedig Barabásnak jó hangja van) csak egyes felmondatok tévedtek oda.

— Rossz akusztika, — mondták, — semmit se lehet hallani.

Irgy tekinteteket vetettek azok felé, a kik a közepén kaptak helyeket. Ostromolni kezdték Csávossy háznagyot, nem lehet-e valahogy kieserélni? Mások ismét az ott gazdátlanul maradt helyekre siettek eljutni, ha csak addig is, míg a tulajdonosok beszállingóznak.

Megindult erre a költözködés. Ni, ott is egy üres hely, amott is egy! Az is, ez is felkelt és odább húzódtak a közepre, felkelt egy harmadik, egy negyedik és tudja Isten hányadik, mind odább ment. Varázslat ez, vagy mi az ördög? Még egyre van hely odaát. Hogy lehet ez? Ez embernek az összes megszokott szomszédjai elvándoroltak. És a mi még inkább megfoghatatlanabbá tette a dolgot, bármennyi ember ment is el a szélső jobbról — azért a szélső jobb folyton tele volt.

No, ennek a rejtélynek meg kell a nyitját találni!

Nem volt nagyon nehéz. Csak oda kellett nézni a közepre. Nyugtalan hullámzás, mozgás mindenütt. Egyik-másik a nyakcsigájához kap. Fejérváry miniszter a zsebkendőjével borítja be a nyakát. Sokan előkeresik a fekete selyemsapkájukat és felteszik. Darányi miniszter föl-hajtja a kabátgallérját, Plósz fájdalmas arcz-

fintorral kapkod a balfüléhez. Némelyek fölkelnek és a jobboldalon megüfölt helyekre veszik be magukat. Aha! Most már meg lehet érteni. A költözködés *kölcsonós*. A panasz egyre hangosabb s a hangok mind-mind boszúsabbak:

— Milyen léghuzam! Szörnyű léghuzam. Ez gyilkos dolog. Itt nem lehet tanácskozni.

A széles bejáratokon át, melyeket nehéz rozsdavörös szőnyegeket takarnak el, csakugyan borotva-éles levegő-áram járta át a termet.

Jószívű képviselők kiszaladtak a folyosóra, a hol ilyenkor csak egy csomó kimaradt képviselő lézeng, megvizsgálják a nagy léghuzam hírét:

— Jó hírt hozok, — mondja az egyik, — lesz kerület bőven. Potyogni fognak e télen az öreg urak.

A folyosóról tömérdek sikátor, zeg-zug, fülke, átjáró vezet, Isten tudja hova. Egyik a miniszteri szobákhoz, de melyik? Másik az elnöki szobákhoz, a buffetbe, a könyvtárba, az olvasóba. Ez az ajtó a ruhatarba, ama másik a miniszterek külön feljára felvezet. Hm, tehát külön feljára a miniszter uraknak! Furcsa, de nem rossz. Milyen jó lett volna például a régi Házban a véderő vita idején egy ilyen külön lemenetel Tiszának! Némelyek boszankodnak, hogy a miniszterek ilyen izolálási törekvést tanusitanak. Ejjh, nem kell ezt úgy venni. A dolog semmi esetre sem árt. Azonfelül *öregíti* a Házat. Mert a jövő ezredév valamelyik Csobor Bélájára ha fölfedezi rajta a *miniszterek külön feljára felvezet*, abból biztosan fog következethetni arra, hogy a magyarok ez ódon, történelmi becsű palotájára nem készülhetik a XIX-ik században, hanem a XVIII-ikban, okvetlenül a *francia forradalom előtt*.

És ezek a lépcsők, folyosók, sikátorok, mind csupa márvány, csupa aranyozás, csupa szobor. A szivárvány szemvaktató pompája, a mesék összeálmodott gazdagsága hivalkodik a falakról, a padlatról, a boltozatról. Valóságos magyar stíl. Tudnillik az a magyar stíl, melylyel az utakat építették elődeink egy mult századi utazó leírása szerint: «Sarat raknak a sár fölé és ezt ók útnak nevezik», vagyis a jelen esetben: «cifraszágot raknak cifraszág fölé és ezt ók szépnek mondják.»

Úgy, úgy. Sok, a mi sok. A márvány maga is elég díszítés és nem kell még föl is cifrázni. A szobor maga is a legnagyobb luxus, minek abba színek és aranyozások? Milyen bolondság volna például, ha valaki a rózsza szirmaira Messonier-vel apró képecskéket festene a nagy parádé okáért. Hát lehet valami szebb a rózsánál? Minek az utólrhetetlent felülmúlni akarni!

De hát keleti faj vagyunk, a keleti fantázia féktelensége dolgozik agyvelőnkben. Legyen lúd, ha kővér — nemzeti jelszó. Ben Abdalah szultán káprázatos kastélya kellett. (Csak hogy azt a csoda-lámpa szellemei építették ingyen.) A nagy folyosóról a képviselők külön fentartott folyosója következik, abból egy nagy átjáró nyílik, melyből beláthatatlan távolba nyílnak megint új és új folyosók, szebbnél-szebbek.

A nagy átjáró egészen teremserű. Királyok trónterme lehetne, oly tündöklő, ha nem lenne egészen nyitva, ajtó nélkül. A közepén kényelmes szőfák, dagadó puha ülőhelyek kínálkoznak. A márványoszlopok közt sűrű egymásutánban következnek a tarka-barka színes szobrok az egyes foglalkozási ágak megismerésével.

Ez, úgy látszik, a képviselők társalgója. E perczben üres, csak egy öreg ember ül a szofán. Ősz fejét tenyerére hajtva nézegeti a plafond freskóit. Hátha valami ide tartozó tisztviselő.

— Ugyan, kérem — szólított meg — hová vezet ez az átjáró és mögötte az a folyosó?

Az öreg úr fölrezen, rám néz, aztán szomorúan feleli:

— A szegénységhez. Novus.

A KIRÁLY SZOBRA TEMESVÁROTT.

Október 4-ikén, a király nevenapján szép katonai ünnepély folyt le Temesvárott: felavatták a közös hadsereg gyalogsági hadapródiskolájának új épületét s az intézet kertjében leleplezték a király álló szobrát. Az ünne-

A KÉPVISELŐK TÁRSALGÓJA AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBAN.

pélyt megelőzőleg meglátogatta a várost és az új intézetet báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter, Temesvár országgyűlési képviselője is, a ki az ünnepélyen is részt szándékozott venni, de fontos ügyek miatt tartózkodását kénytelen lévén egy nappal megrövidíteni, október 4-ikén reggel elutazott.

Az ünnepélyt megelőző estén a polgárság fényes kivilágítást rendezett. Az ünnepélyt délelőtt 10 órakor tartották. A felavatást Belopotoczy Kálmán tábori püspöki vikárius végete nagy papi segédlettel, a város katonai és polgári előkelőségeinek jelenlétében. A közönség ezután Ámon András alezredesnek, az iskola parancsnokának vezetésével meglelték az új épületet, aztán a szobor elé vonult, a hol tábori mise volt, mely után Ámon alezredes lelkes beszédet mondott a hadapród növendékekhez, a király iránti hűségre buzdítva őket. A beszéd végeztével nagy éljenzés közben lehullt a lepel a szoborról, majd Schwitzer tábornagy hadtestparancsnok mondott rövid beszédet.

A király szobra az intézet 30 holdas kertjében, egy mesterséges dombon áll. A harmadfél méter magas főalak, magyar lovassági tábornoki díszben ábrázolja Ő Felségét s szürke márványból emelt negyedfél méter magas talpazatra van helyezve. A szobrot Hoffmann Edmund bécsi akadémiai szobrász mintázta.

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET NÉPRAJZI MÚZEUMA.

Magyarországon, néhány abbamaradt kezdetet nem számítva, eddigelé csak egy néprajzi intézetünk volt: a Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztálya, mely elhunyt igazgatójának, Jankó Jánosnak buzgó munkája folytán szintén csak nemrég fejlődött annyira, hogy a külföldi e nemű intézményekkel egy sorba helyezhető legyen.

A Kolozsvárt a mai napon Mátyás király szobrának leleplezésével egyidejűleg megnyitandó Erdélyi Kárpát-Egyesület nép- és tájrajzi múzeumában hazánkban immár egy másik ilyenemű intézet is támadt, mely a kezdet után itélve, az ország második egyetemi székhelyén bizonyára hatalmas nemzeti kulturális bástyává nővi ki magát.

Az új néprajzi múzeum létesítését első sorban az Erdélyi Kárpát-Egyesületnek köszönheti, mely a szerény turisztikai egyesületből, mostani elnöke, báró Feilitsh Arthur orsz. képviselő és főtítkára Radnóti Dezső vezetése alatt immár kulturális missziót teljesítő intézménnyé fejlődött.

A múzeum létesítésében az állam annyiban vett részt a Fraknoi Vilmos püspök vezetése alatt álló múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége révén, hogy az új intézményt

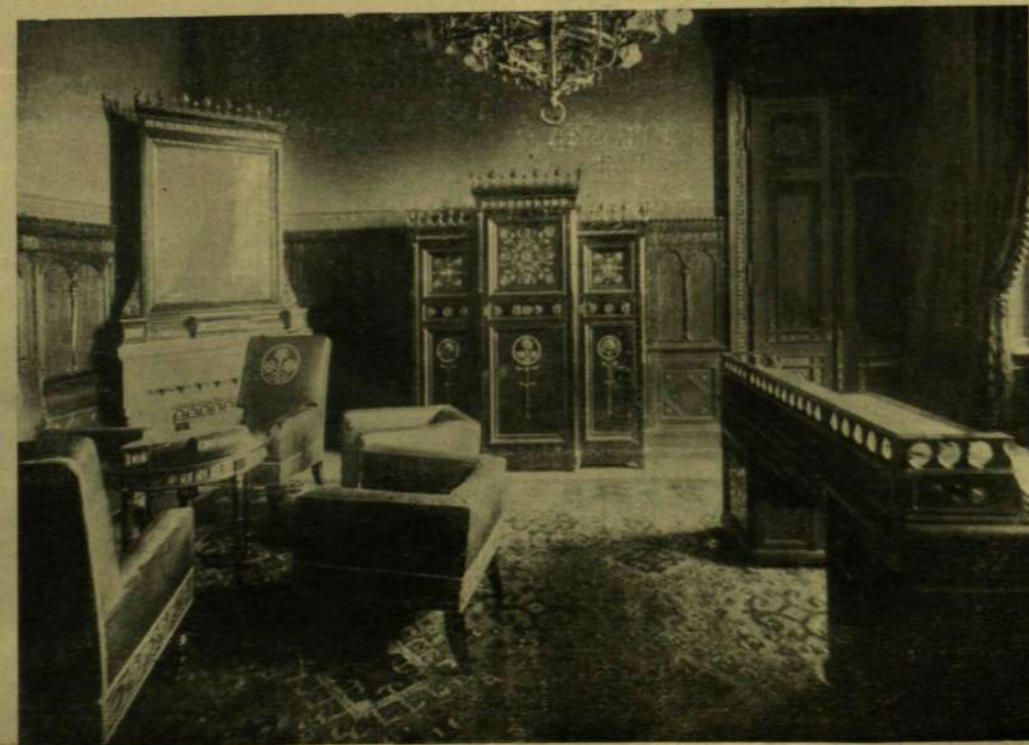
rendes segélyvel és szakközvegeinek, a Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi osztálya tisztviselőinek kiküldetésével támogatta.

A múzeum alakításának eszméjét Hermann Antal tanár vetette föl s ez eszmét az Erdélyi Kárpát-Egyesület vezetősége és közgyűlése a magukévá tették, a kivitel néhai Jankó Jánosnak, a néprajzi múzeumok főfelügyelőjének munkája, ki, a mikor látta, hogy az egyesület tervének megvalósításában emberül helyt áll, lelke egész melegevel állott szolgálatába. A gyűjtést ő maga intézte, ő tanította az intézet szakemberét, Stripszky Hiadort, ki a későbbi gyűjtéseket már önállóan végezte és az egyik ilyen gyűjtőúton a székelyföldi Borszékben, halálra fáradt főnökének megtört szemét is lefogta.

Jankó János nem láthatta fáradozása gyümölcsét. Munkájának befejezésével az egyesület kérésére alulírottat bízza meg a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelő helyettese, Szalay Imre magyar nemzeti múzeumi igazgató, ki a főfelügyelőséget a megnyitáson is képviseli.

A múzeum berendezésére azonban helyiségre is volt szükség, melyre a Kolozsvár város tulajdonát képező, stilszerűen renovált Mátyás-ház, a dícső király szülőháza kínálkozott s melyet a városi közgyűlés a Néprajzi Múzeum czéljára készségesen átengedett.

A múzeum három részre oszlik: kultur-történeti, fürdőügyi és táj- és néprajzra. A két előbbi még csak kezdetleges. A kulturtörténeti

A MINISZTERELNÖK DOLGOZÓ-SZOBÁJA AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBAN.

Erdélyi fényképe.

részben Brandenburgi Katalin díszszoknyája, Apaffy templomi székei, a Mátyás-szobor pályamunkái és az Erdélyi Kárpát-Egyesületnek a régi Mária-lobogók mintájára készült, szintén a mai ünnepségek során fölavatott Erzsébet-lobogója vannak elhelyezve.

A fürdőügyi részt Hankó Vilmos tanár, a székelyföld jeles ismerője rendezte, sorra bemutatván a székelyföldi borvizeknek saját maga által elemzett alkotó részeit, táblázatokban kimutatva, hogy a külföldi híres ásványvizeknek miben sem állanak mögötte.

A néprajzi rész a kapu aljában hat teremben, egy zárt- és egy nyitott folyosón van elhelyezve. Az egyes csoportok: tájképek, himzések, kalotaszegi szoba és konyha, szövés-fonás, kerámia, ősfoglalkozás, földmívelés és állattenyésztés.

Dr. Semayer Vilbáld.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Mátyás király emlékkönyve. Mátyás király szobrának leleplezése alkalmára Kolozsvár városa gondoskodni kívánt egy emlékkönyvről is, mely ismertesse a falai között született nagy király életét, hatását. A könyvet dr. Márki Sándor szerkesztette s már korábban elkészült, a mint azt annak idején jelentettük is. Most azonban ismét helyén való a jeles és szép kiállítású dísműről megemlékezni, mely ez idő szerint a közönség kétszeres érdeklődésére tarthat számot, a mennyiben lehető hű képet nyújt a legnépszerűbb régi magyar királyról, a kinek szobrát most avatják fel Kolozsvárott. A munkában számos kisebb-nagyobb, Mátyásra s korára vonatkozó tanulmány és közlemény foglalatik, többek közt a francia Múntz Eugéntól, a párisi Sorbonne híres tanáráról, Jókai Mórtól, Hegedűs Sándortól, Fraknoi Vilmostól, Zsilinszky Mihálytól, gróf Kun Gézától, Vámbéry Ármintól, Berzevicz Albertől, Szilágyi Árontól, Szécsényi Lajostól és számos más írótól, tudóstól. A nagy negyedrét alakú emlékkönyvet 147 kép és rajz díszíti s két térkép van hozzá csatolva. Az Athenaeum kiadásában jelent meg, ára szép díszkötésben 24 korona.

Magyar írók élete és munkái. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából írta Szimyei József, kir. tanácsos, a M. T. Akadémia levelező tagja s a Magyar N. Múzeum hírlap-könyvtárának igazgatója; megjelent a 75. füzet (IX. kötet 2. füzet), mely a Molnár és Morres nevek közé eső 215 írónak életrajzát foglalja magában, többek közt 145 Molnárt. Az eddig megjelent 75 füzetben 15,853 írónak életrajza és munkájának jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor könyvkiadó kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára egy korona.

A Vörösmarty-szobor. A Vörösmarty szobrára érkezett pályaművek sorsát október 6-ikán döntötte el a szobor-bizottság, mely Rákosi Jenő elnöke alatt ült össze. Egyik tervet sem fogadta el, hanem

Kossak József fővétele után.

A KIRÁLY SZOBRA A TEMESVÁRI ÚJ HADAPRÓD-ISKOLA KERTJÉBEN.

öt terv készítőjét felszólítja, hogy újra dolgozzon tervezetköl meg egyszer jelentkezzenek.

A bizottság meghallgatván Hauszmann Alajos, Schutek Frigyes műépítészek és Sennyei Károly szobrász szakértői véleményét, először is a beérkezett 38 szobrász és építész 40 mintáját kategóriákba osztotta, három csoportba osztályozván 25 pályaművet, melyek díjazásban részesülnek. Eredetileg 20 pályaműnek szántak kisebb-nagyobb díjat.

Az I. kategóriába jutott: Kallós Ede és Márkus Géza, Ligeti Miklós, Bálint és Jámber, Róna József, Teles Ede és Márkus Géza, Tóth István és Pogány Mór szobrászok pályamunkája. Összesen öt pályamunka. A II. kategóriába jutott: Donáth Gyula, Jankovich Gyula és Vágó László, Kiss György, Margó Ede és Scheer Izidor, Rintel Géza (a lantos minta) munkája. Összesen öt pályamunka. A III. kategóriába jutott: Andrejka József, Dunaiszky László, Fáradai Rikárd, Griszfelder János, Holló Barnabás és Vágó József, Horvai János, Istók János, Lukácsy Lajos, ifj. Mátrai Lajos, Práger Győző, Sovánka István, Szász Gyula, Szécsi Antal, Székely (Singer) Antal, ifj. Vastagh György pályamunkája. Összesen tizenöt pályamunka.

A bizottság ama szándékának adott kifejezést, hogy megbízást ohajt adni a kivételre. Ezután a pályázati feltételek értelmében megtörtént a névszerinti nyílt szavazás, de a megkívánt kétharmad többséget egyik szobrász sem kapta meg s így az elnök határozatilag kimondta, hogy megbízást a kivételre ebből a pályázatból nem ad a bizottság, mire a bizottság elhatározta, hogy az első kategóriába sorozott öt pályázó között újabb pályázatot hirdet. A pályázat feltételeit pontosan legközelebb határozza meg a bizottság.

A Nemzeti Szalon őszi kiállítását október 4-én mutatták be a meghívottaknak s másnap délelőtt nyitotta meg Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter, a ki meglepéssel nyilatkozott a kiállításról s a kiállító művészekhez is elismerően szólt.

Harmadfélszáz művet gyűjtöttek össze a kiállításra, jóval több művezmunkákat. Nem egy közülük ismeretes már régebbi kiállításokból. Munkácsy Mihálytól öt színvázlatot találunk, melyek nagyobb képeihez készültek s Budapesten magántulajdonhoz tartoznak és 10,000 koronáért eladó. Egyik vázlat, a birkózáshoz készülő magyar legény 1875-ben a 'Falu hőse'-hez készült, aztán a 'Zalogház'-ban, 'Alvó hölgy', 'Két család' és 'Első könyek' váz-

lati ismertettek meg a mester alkotásának első gondolataival és azoknak színes lefestésével. Szintén elhunyt művész Maly József, tájfestő, ki nem élte a festészetnek, már érett korában adta rá magát, aztán elhunyt néhány év múlva. A természet megfigyelése és színezék nyilvánul képein. A nem rég elhunyt Tahi Antal tehetségét is néhány vonzó tájkép mutatja. Az első teremben látni Balló Ede arcképeit, ismert jelesek képmásait: Szilágyi Dezsőt, Tisza Kálmánt, Than Mór, Szentes Pál nagy képe, a 'Jó tanácsok', átgondolt és hatással dolgozott mű. Csók István tolnai képei, Márk Lajos dömösi tájképe és a 'Hervadás', Faragó Géza vízfestményei, Magyar-Mannheimer Gusztáv aprósága s még számos kiváló festőművészek képei keltenek érdeklődést. Egész sereg kisebb-nagyobb szobor is tarkítja a kiállítást.

Nemzeti Színház. Október 3-ikán az új idény első eredeti újdonsága, két magyar írók közös szindarabja 'A föld' került színpadra. Írták Kemechej Jenő és Malonyay Dezső, mindketten ismertek az elbeszélő irodalomból.

A színműben a földbirtok szerzésének vágya mozgat mindent. Látnak a meggazdagodott úzért, kit azonban a föld átalakít, olyanná válik tőle, mint a régi földbirtokos; fölveszi annak tulajdonságait, életmódját s pusztulásnak indul. Ennek ellentéte a már sok okuláson keresztül jutott földesúr fia, a ki megint visszaszerzi a szülői által elvesztett birtokot. Ott van még egy paraszt ember is, ki sován szedi össze, a mi föld kőtyavetére jut és nem törődik a kifosztottak nyomorával. Rövidre foglalva 'A föld' eseménye ez: A tönkrement Vékey-család ügyvéd fia vissza akarja szerezni a Bodroz mentén levő birtokát Marossi-Morgenstern Mózstól, a ki uri passzióiban a bukás szélére került. Ugyanerre a birtokra alkuszik egy dűsgazdag paraszt, a szívtelen Dobos-Kovács József is, a ki egy kicsit segítette is tönkrejutni s most is az épen előtött földekre vetette szemét, melyekről a víz nem bír lefolyni. Ekkor jelenik meg Vékey Gedeon, hogy visszaszerezze apja földjét Marosistól és a paraszt nábotól. Marossal könnyű az alkú, de a paraszt úr akar maradni ezen a vidéken, még pénzt is kínál Vékeynek, hogy menjen másfelé. A regényes bonyodalom, melyből drámának kellene lenni, az, hogy Vékey beleszeret a gazdag paraszt leányába. Elcsitítja szerelmét, mert az ő célja, hogy visszaszerezze nemcsak családjá ősi birtokát, hanem a szegény parasztokéit is, kiket Dobos-Kovács tönkre tett. A dűsgazdag paraszt, a ki a vízáradás pusztítását is okozta, mert a gátakat mint vállalkozó ő építette, — fél, hogy Vékey följelentést tesz ellene s neki megy a hullámoknak öngyilkossági szándékkal. Kimentik s az eset ellágyítja őt is, Vékeyt is és a bonyodalom megoldódik Vékeynek és a paraszt leányának eljegyzésével. Ez a történet nem eléggé világos a szereplők jelleméről és egymáshoz való viszonyáról fogva, és idegenszerű, mert a valóságot nem a maga igazságában festi. Túlzott realiztikus világba plántáltak egy túlságosan érzélgős történetet.

A szindarab anyagával, több jelenetével, alakjaival és a szereplők által írói ügyességgel feldolgozva, hatást tett. A szereplőket és a szerzőket többször kitapsolták. A gazdag paraszt erőteljes alakított talált Szacsayban; a gentrykedő új földesúr talán még jobbat Gálban. Játsszot: Prielle Kornélia, Jászai Mari, Márkus Emilia, Császár, Gabányi, Ligeti

Juliska, Deli Emma, Rózsahegy — a Nemzeti Színháznak oly erői, kikkel egy előadás nem maradhat hatástalan.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia október 6-ikán tartotta első ülését a nyári szünetek után, báró Eötvös Loránt elnöklésével. Először összes ülés volt, melyen Szily Kálmán főtitkár adta elő a bejelenteni valókat.

A nyár folytán elhunyt tíz akadémiai tagról emlékezett meg először is a főtitkár, s fölemlítette, hogy 72 év alatt akadémianakat nem érte tagjainak számában egyszerre oly veszteség, mint az idén, mikor huszonegy akadémikust ragadt el a halál. Ezután a szeptember hó 30-ikán lejárt pályázatokról tett jelentést. A Telesi vigjáték-pályázatra érkezett huszonnyolc darab; a Farkas-Raskó díjra hatvanegy hazafias vers; egy-egy pályamunka érkezett a Léway-díjra: (Kisfaludy Sándor élete és művei); a Marczibányi pályadíjra: (A magyar helyesírás története); a Lukács Krisztina-díjra: 'A hódi csata'; végül Deák életrajzából mutatónyok. Két pályamunka érkezett a Gorove-díjra. 'A komikum elmélete': szintén kettő a Magyar Általános Biztosító-Társaság díjára. (A földnek hittel való megterhelése.) Ott munka versenyzik a Vigyázó-díjért, a mely az orvostudományok köréből van kitűzve. Három pályázat: a Bésán-díj művészettörténeti kézikönyvre, a Péczely-díj a rutének történetére s a Sztrókoy-díj: A közigazgatás története a XIX. század második felében, egészen meddő maradt.

Az összes ülés után az első osztályt tartott ülést. Heinrich Gusztáv elnöklésével, a melyen Némethy Géza levelező tag olvasta föl: 'A római, elégia. viszony a görögéhoz' című tanulmányát. A bemutatott rész bevezetése egy irodalomtörténeti monografiának, a mely a római elégiáról s főként a három legnagyobb római elégia-költőről: Cornelius Gallusról, Tibullusról és Propertiusról szól.

MI UJSÁG?

Mai számunkban a kolozsvári nagy ünnepélyek alkalmából számos közleményt és képet közlünk az ősi városra s az ott lefolyó ünnepélyekre vonatkozólag. Kérésünkre szívesek voltak cikküket írni lapunknak Hegedűs Sándor, Kolozsvár egyik kerületének sok év óta országos képviselője, a Mátyás-szobor bizottság elnöke, Fraknói Vilmos püspök, Mátyásnak és korának történetirője, s dr. Szadeczky Lajos, a kolozsvári egyetem kiváló tanára, ki fentebb közölt cikkében képeink nagyobb részéről is megemlékezik.

A Mátyás-szoborral egyidejűleg avatják fel a kolozsvári egyetem központi épületét is. A 'Ferencz József tudomány-egyetem' 1872-ben nyílt meg, s az azóta lefolyt 30 év alatt a különféle egyetemi intézetek számára emelt épületek egész kis városrészekké szaporodtak. Így a Múzeum-kert közelében a kőfal által elválasztott két terrázon pavillon rendszerben felépült orvosi klinikák, melyek a tudomány minden követelményeinek megfelelően vannak berendezve. A 'Mátyás-királyter' közelében emelkedik az egyetem központi épülete, hosszukás négyszög-

A TEMESVÁRI ÚJ HADAPRÓD-ISKOLA.

Kossak József fővétele után.

alakú, egyik felől két-, másik felől három emeletes, renaissance-stílusú épület.

A kolozsvári képek, melyeket közlünk, részint eredeti rajzok és amateur fényképek után készültek, legnagyobb részük azonban Dunky fivérek kolozsvári fényképezés legújabb főlvételei után.

A kolozsvári ünnep. Mátyás király kolozsvári szobrának leleplezésére a király képviselője, József főherceg betegsége miatt nem mehet az ünnepélyre Kolozsvárra. Helyette fia, József Ágost főherceg vesz részt Ő Felsége kívánságára az ünnepélyeken, mint a király képviselője. A fővárosból október 11-én utaznak el a miniszterek Széll Kálmán miniszterelnökkel, s az országgyűlés számos tagja gróf Apponyi képviselőházi elnökkel. A képviselőház az ünnepélyek ideje alatt e hó 11-től 15-ig nem tart ülést.

Kolozsvárott október 11-ikén este kivilágítják a várost s a kolozsvári tanuló ifjúság lampionos menetét rendez.

A szoborleleplezést, a most már végleg megállapított program szerint, október 12-én reggeli 9 órakor ünnepi isteni tisztelet előzi meg a Mátyás királytéri templomban, mely után 10 órakor történik meg a leleplezés. A szobornál a 'Szózat' eléneklése után Széll miniszterelnök mond beszédet, mire József Ágost főherceg engedélyt ad a szobor leleplezésére. A kolozsvári egyesült daloskörök eléneklik a Himnuszt. Hegedűs Sándor szoborbizottsági elnök a szobrot átadja a város közönségének, mire Svavcsina Géza polgármester a szobrot átveszi. József Ágost főherceg a szobrot Fadrusz János, a szobor alkotójának vezetésével mellett megtekinti. A daloskörök eléneklik 'Mátyás király emléke' című dalt Szölösi Attilától, a honvédeknek kísérete mellett.

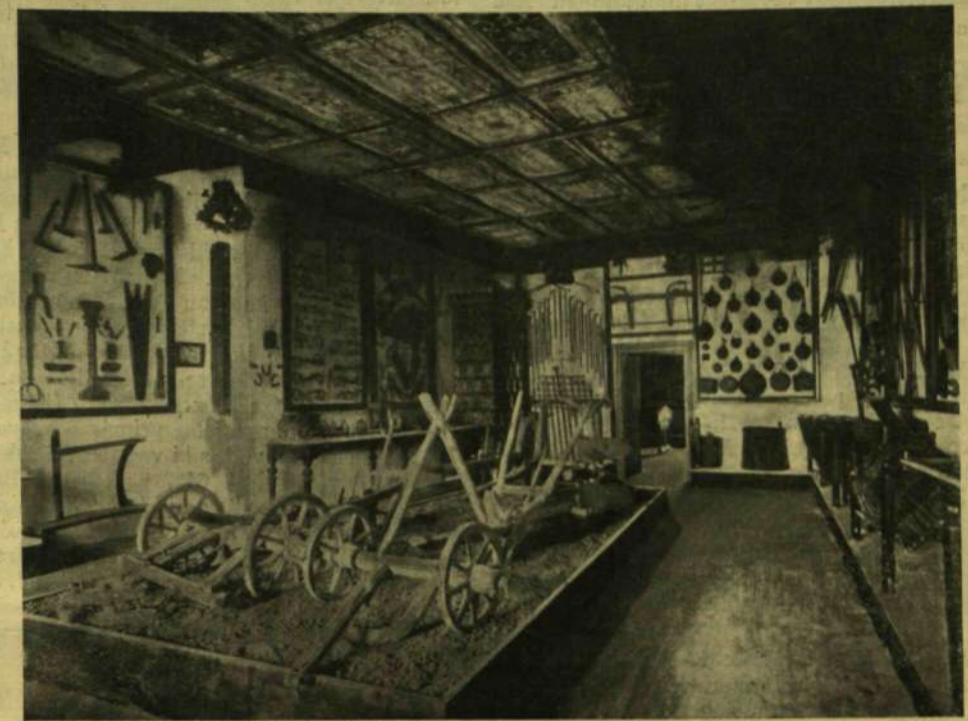
Déli 12 órakor avatják föl az erdélyi Kárpát-Egyesület Erzsébet lobogóját s nyitják meg az egyesület néprajzi muzeumát.

Délután három órakor Wlassics közoktatási miniszter mint védnök, megnyitja az erdélyi szépművészeti társaság műkiállítását a sétányi műcsarnokban. A megnyitást a város közönsége nagy néprajzi felvonulással rendeznek. A nap ünnepélyességeit este a Nemzeti Színházban rendezendő díszelőadás zárja be.

A 13-iki ünnepélyek sorát a Ferencz József tud. egyetem központi épületének felavatása nyitja meg, mit az igazságügyi palota felavatása követ. Majd a kis- és középkereskedők társulatának zászlóját avatják fel, melynek zászlóanyja Hegedűs Sándorné. Délután az erdélyi falkavadász-társulat rendez versenyt Zunkon. Este megismétlik a színházi díszelőadást s a kereskedők által a városi vigadóban rendezendő bál rekeszti be az ünnepélyeket.

Az új országgházban az első ülést megelőző napon, október 7-én bemutatták a hatalmas palota belsejét délelőtt a hírlapíróknak, délután a képviselőknél.

A hírlapírókhoz, kik az elnöki váróteremben gyülekeztek össze, a Ház elnöke, gróf Apponyi Albert rövid beszédet intézett, kijelentvén, hogy kétségtelenül több javítani, módosítani való lesz még a berendezésben, a mit majd csak a tapasztalat mutat meg, de igyekezni fog rajta, hogy a hiányokon lehetőleg segítsen. Ezután az elnök vezetésével sorra járták a termeket, helyiségeket, folyosókat, különösen szemügyre vették pedig a képviselőház üléstermét, hol néhány munkás még akkor is dolgozott. Az elnök felkérte az épen jelen volt Smialovszky Valér képviselőt, hogy az akusztika

FÖLDMŪVELÉSI ESZKÖZÖK.

kipróbálása céljából mondjon egy kis beszédet. Mondott is; az akusztika elég jónak bizonyult, mire a karzaton levő hírlapírók megjelenezték a képviselőt. Erre aztán az elnök tréfásan elrendelte a zajongó karzat kiürítését. Innen tovább ment a társaság s bár mindenütt maga az elnök volt a vezető, mégis egy párszor eltévődtek a szövevényes tömkelegben. A berendezés mindenütt pazar és meglepő, de hogy minden tekintetben készlerű-e, az iránt máris sok kétely hangzott föl. Igen szívesen az elnöki helyiségek, a miniszterek termei, pompás bútorokkal, vastag szőnyegekkal, puha keretekkel s székekkel. Ugyanilyeneket látnak a folyosókon, a képviselők társalgó-termeiben, a buffétben, szóval mindenfelé. A hírlapírók kényelméről is gondoskodtak, vannak nagy terjedelmű dolgozó szobák, íróasztalok, posta, táviró, városi és vidéki telefon-szolgálat, valamint külön buffét is. Sok teremből és a folyosók egy részéről remek kilátás nyílik az alant folydogáló Duna tükreire, a szemközti királyi várra, a Mátyás-templomra, a zöldellő budai hegyekre, melyek nézésével alig bír betelni az ember. Délután a miniszterek s képviselők tekintették meg a helyiségeket. Az ülésteremben az elnök felment az előadói emelvényre s onnan üdvözölte a képviselőket, kijelentvén, hogy mivel a nagyon magas elnöki emelvényről minden nem láthat, sem őt jól hallani nem lehet, legtöbbször az előadói emelvényről fogja kijelentéseit megtenni. A szemle után mind az újságírókat, mind a képviselőket megvendégelte az elnök a kényelmes berendezésű képviselői buffétben. Az igazi bemutató azonban mégis csak a másnapi volt, melyen t. i. megtartották az új Házban az első ülést s gyakorlatilag is kipróbálták, megállapították a nagyszerű palota előnyeit és hátrányait. Különösen pedig az akusztikáról menthadjuk ezt el, melynek minéműségének alapos kipróbálására igen kedvező alkalmat nyújtott az a hatalmas zaj, melyben a fényes ülésteremnek mindjárt az első ülésen bőséges része volt.

Tompa Mihály emlékezete Eperjesen. Az eperjesi Széchenyi-kör október 5-ikén Tompa-ünnepet rendezett, a melyen képviselő volt a Kiszalud-Társaság, a Petőfi-Társaság és a kassai Kazinczy-kör. Az ünnepen Berseviczy Albert elnök felolvasta Tompa Mihályról szóló tanulmányát, Beöthy Zsolt pedig, a Kiszalud-Társaság elnöke, ünnepi beszédet mondott. Ezután felolvasták az üdvözítő táviratokat, melyek között volt a Tud. Akadémié is. A dalkör Tompa-dalokat énekelt, ennek végzetővel Csengery Gusztáv elszavalta alkalmi ódáját, dr. Máriássy Béla pedig felolvasta 'Tompa Eperjesen' című tanulmányát. A közönség ezután a Fő-utca 60-ik számú háza elé vonult, melyet a Széchenyi-kör díszes emléktáblával jelölt meg. Ez azt hirdeti, hogy abban a házban lakott Tompa Mihály 1844-ben. Délben dr. Horváth Ödön elnökét díszelőadást, délután pedig az egész társaság az 'Erdői Lak'-hoz rándult ki, a melynek helyén a Széchenyi-kör még 1883-ban emlékoszlopot emelt. Este a színházban díszelőadás volt.

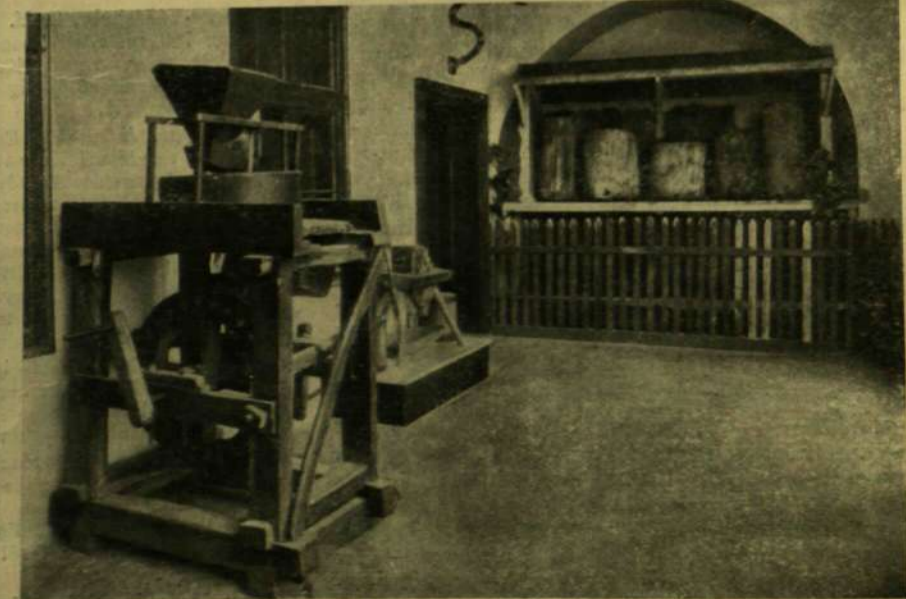
Jelesek szobrái. Szolnokon ércszobrot állítanak a szabadságharc nagy hőseinek, Danjanich János tábornoknak, a szolnoki csata diadalmos vezérének. A gyűjtő-bizottság megalakult s az adományok Szalay János bizottsági pénztárnokhoz küldendők. — Tisza Kálmánnak Nagy-Váradon, szülővárosában állítanak szobrot. Biharmegye és a város közösen határozta el az emlékmű föllállítását, melyre mintegy 60,000 koronára van szükség. A szobor-bizottság elnöke Szunyogh Péter alispán.

Zichy Mihály a czári családnál. Miklós czár és családja Oroszország déli részébe, Livádiába utazott s november végeig maradtak ott. Velök ment Zichy Mihály, a kitinő festőművész is. Zichynek orvosi tanácsára Olaszországba kellett volna utaz-

ŐSFOGLALKOZÁSOK (HALLÁSZAT ÉS VADÁSZAT).

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET NÉPRAJZI MUZEUMÁBÓL. — Dunky fivérek fényképei után.

KÉZI MALOM, MÉZ-SAJTÓ ÉS RÉGI MÉHES.

nia, de időközben a csár fölajánlotta a mesternak vendégszeretét, hogy betegsége után kipihenhesse magát a meleg déli tájékon.

Eljegyzés. Dr. Hirsch Ödön fővárosi ügyvéd, Hirsch Lipótnek, Franklin-Társulat igazgatójának fia, eljegyezte Keppich Irén kisasszonyt, Keppich Emil tiszabíró földbirtokos leányát.

Felolvasás Londonban Magyarországról. György Ilona ismert magyar író, néhai György Vilmos jeles író leánya, a ki huzamosabb idő óta Londonban időzik, a napokban a londoni Holloway-Park városnegyed legelőkelőbb klubjában felolvasást tartott Magyarországról, mely alkalommal vetített képekben bemutatta Magyarországot fővárosát, Budapestet. Majd ismertette lelkes szavakkal Magyarország történelmét, politikai helyzetét. Az előadást nagy tetszéssel fogadták, sőt lelkes «éljenzések»-ben törtek ki azok, kik a nyáron Magyarországon utaztak. Felolvasása végén a klub elnöke felkérte György Ilonát, hogy tartson még egy ízben felolvasást Magyarországról. György Ilona újabb felolvasásában a Tatra-vidéket fogja felvett képekben bemutatni; továbbá a magyar fürdőket, a kalotaszegi és székely varratosokat, Erdély szebb vidékeit és nevezeteseit.

A műemlékek és leletek védelme. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszternek régi szándéka, hogy az ország területén napfényre került tudományos leletek, úgyszintén a köz- és magántulajdonban létező összes műkincsek védelméről törvényhozás útján gondoskodják. Ennek előkészítésére október 8-án a múzeumok és könyvtárak országos felügyelősége Fraknói Vilmos országos főfelügyelő elnöklésével alkott tartott. Az ülés Wossinsky Mór munkálata alapján megállapodott az ingó műemlékek és leletek védelméről szóló törvényjavaslat alapelveiben és annak végleges szövegével. Wossinsky Mór felügyelőt és Schönherer Gyula előadótitkárát bizta meg. Az országos főfelügyelőség munkálatait az országos tanácsban leendő tárgyalás után már a legközelebbi időben a miniszter elé terjesztik.

* Drága alagút. A Páris-versaillesi villamos vasút egyik alagútjának minden egyes métere ötven ezer frankba kerül.

* Óriási higanybánya van Peruban. A bányában 146 méter mélységben rendelés utcák és terek vannak, továbbá egy kápolna, hol a munkások számára rendszeren tartanak isteni tiszteletet.

Alkalmas karácsonyi ajándék megholtak iránti kegyeletos emlékek legalkalmasabb egy életnagyságú arckép, szabadon és alkalmas. Azonban nemcsak megholtakról, hanem bármely más alkalomra is készülhet egy arckép ajándékozására. Ezen arcképek bármely fénykép beállítás után Bodascher Siegfried 1879 óta fennálló főszékben kiutaltatni méterre által, Bécs, II., Paterstrasse 61. Készíttettek. (Közelebbivel a mai hirdetés szolgál.)

HALÁLOZÁSOK.

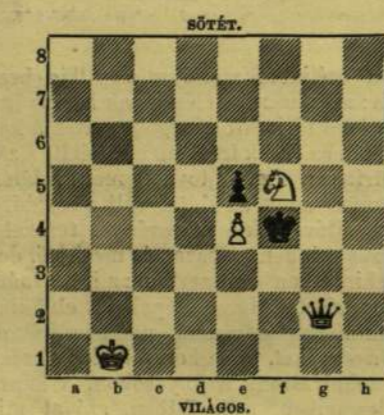
Elhunytak a közelebbi napokban: BOKODY ANTAL, jónévi régi színigazgató s a vidéki színezet egyik jó tagja, meghalt Békés-Csabán, 65 éves korában. Fiatal éveiben kedvelt komikus volt és sokáig játszott az ország nagyobb színpadján, később társulatot szervezett s leginkább a vidékeken működött. — TASCHLER JÓZSEF, Szeged város polgármestere a 60-as években, majd főkapitánya, 73 éves korában. — POYNÁK DÉNES nagyváradi ítélőtáblai bíró, Szilágyi Dezső sógora, 58 éves korában Nagyváradon. — DR. VÁRKONYI ÖDÖL JÓZSEF Benedek-randi pap és tanár Pannonhalmán 40 éves korában. — HORVÁTH REZSŐ, esztergomfőgyezmei pap, 32 éves korában Muraszombathán. — BENICZKY SÁNDOR volt 48-as honvédkapitány, Temes megye nyug. főpénztárnoka, 75 éves korában Budapest. — BUZÁK KÁROLY ügyvéd, nyug. főszolgabíró, 1848—49-iki honvéd, 73-ik évében Munkács. — DR. KORNÉLY JÓZSEF bécsi orvos, Kornfeld Zsigmond főrendiházi tagnak, a magyar általános hitelbank vezérigazgatójának öccse. — BODNÁR LÁSZLÓ, államasági főtitkár, 62 éves korában Budapest. — KECSER GYULA földbirtokos, 73 éves korában Eperjesen. — FEJÉR JÁNOS kir. tanácsos, nyug. m. kir. államaszámvevőszéki főszámvizsgáló, 77 éves korában Szegeden. — LACZKOVICS JÁNOS, a képviselőház volt főterembestosa, a ki néhány évvel ezelőtt vonult nyugalmába, Budapest 69 éves korában. — DR. LÖRSTNER KÁROLY, gróf Károlyi Mihály nyug. uradalmi orvosa, Egerben, 71 éves korában. — ULCSNYI JÓZSEF posta- és táviró-főtiszt, 38 éves korában Újpesten. — IMREY VILMOS tanár, 25 éves korában Kolozsváron. — KEÖKESZI CSERNYUS ZSIGMOND bírósági végrehajtó, 64 éves korában Szabadkán. — DOLNAY DEZSŐ ügyvéd, Ungváron. — MÁY R. MIKSA szegedi bankár, a osztrák pusztán vadászati közben. — NOVÁK MIHÁLY gyógyszerész tanuló, dr. Novák Károly főorvos fia. Máramaros-Szigeten, élete 17-ik évében. — ZSÁK JÁNOS, muzsmai állami elemi népiskolai tanító és unitárius énekeszet,

50-ik évében Muzsnán. — BAKY BÉLA, Pest megye főszámvivője, egyik régi tisztviselője, a somogyi megyei Súrdon és Kun-Szentmiklóson temették el. — CSÉPEI FARAÓ ISTVÁN D'Harcourt Félixné grófné nyug. uradalmi jószágfelügyelője, 68 éves korában Aradon. — MOCSÁRY MIKLÓS nyug. állomásfőnök, Szegeden, 65 éves korában.

MOCSÁRY SÁNDORNÉ, szül. Molterer Irma, Mocsáry Sándor kir. tanácsosnak, a Nemzeti Múzeum igazgató-örnek felesége, 58-ik évében Budapest. — ÖZV. KISS IMRÉNÉ, szül. Szerpi Mária, Kiss Ferenc debreczeni fényképész édesanyja, 75 éves korában, Debreczenben. — ÖZV. HELDIG HENRIKÉ, szül. Anyos Ida, 68 éves korában Felső-Terény községben s a veszprémi megyei Esztergáron levő családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. — DÁN JÁNOSKÉ, szül. Takács Anna, 49 éves korában Rozália községben. — ÖZV. BALÁZS KÁLMÁNÉ, szül. Gergely Lili, a két év előtt elhunyt jeles primás özvegye, kinek első férje ezredes volt, s ki vagyonával sok jót tett férje szegény társaival, 64 éves korában Budapest. — VITÉZ ANTALNÉ, szül. Doby Zsuzsanna, 79 éves korában Petneháza; első férjét, Szabó Antalt végig kísérte 1849-ben az erdélyi hadjáratban s férje megsebesült Nagy-Szeben bevételénél, ő pedig Piskiné.

SAKKJÁTÉK

2296. számú feladvány Gérecs Károly-tól.

Világos indúl s az ötödik lépésre matot mond.

A 2279. számú feladvány megfejtése Oolpa J. J.-től.

Table with chess solutions for puzzle 2279, listing moves like Bb5-a5, Ha3-e2, Vb4-b8 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H., Andorfi S., Kovács J., Beniczky Sándor, Csomonyán: Németh Péter, Lipótváros: Hofbauer A., Bakony-Szentlászlón: Szabó János, Kecskeméten: Balogh Dénes, Fakerten: Kintzsig Róbert, A pesti sakk-kör.

Szerkesztői üzenetek.

Sopron. B. M. Hiteles statisztikai adatok szerint a harcoképes boer férfiak 68 százaléka elesett vagy megsebesült. Tüzérségük és gyalogsági löflegeik az angolok kezébe kerültek, kik mostanában Dél-Afrikában 80 ezer katonát tartanak. Fegyvert és lőszer Európból becsémpészni alig lehetne, e nélkül pedig a béke megszűnése csakis hibávaló vérontást okozna. A háború alatt elpusztult lakházak, majorok, hidak, vasúti vonalak helyreállítása több száz millió koronán kívül legalább 3-4 évet fog igénybe venni.

Hódmező-Vásárhely. G. H. A szőlő rendszerint nem érik meg 700 méternél magasabb helyen a tenger színe felett. Tölgyfát még 1020 méternyi magasságban is találunk, fény pedig 2134 méternyi magasságban is tenyészik.

A sárgarigó. Elbeszélés. Egészen jól indúl, hanem csakhamar megbicsaklik, zavarossá lesz, majd természetrajzi fejtegetésekbe téved, aztán meg az emberek kegyetlenségét ostorozza, a kik anyai madarat elpusztítanak. Aztán hol látott Magyarországon télen sárgarigót, hiszen vándormadar, a mely nagyon későn érkezik s korán elköltözik. A pajkos gyermekeket elbeszélésében ért kegyetlen büntetés is nagyon visszatartó s épen nem teszi zavaros dolgozatát rokonszenvesebbé.

Szeptember. Nem érezték igazán a természet észre fordulásának költészetét, nem is tud róla egyebet mondani, mint érdektelen külsőségeket, melyeket úgyis tud mindenki. Rhythmus sines versének. Édes reményekkel gazdagon eltelve. Nagyon is nagy fenekét kerit kicsike kis gondolatának; az effélének csak akkor van hatása, ha egyszerűen, röviden tudja elmondani. Egy-két jobb sora van, de az egész inkább becsavgyról tanuskodik, mint igazi hivatottságról.

Sors. Hervadó virág. Mesterkéltn nyelven, csinált árások, szürke, lapos gondolatok. Onkéntelen komikum is van versében, mikor pl. így ír: S a min közel a parthoz érek: Csólnakom sírokkot lat.

Hogy lehet a sírokkot (a szelet!) látni és hogy láthat valamit egy csólnak? Furcsa ez is. Im válaszom, nem tudom vaj'n Megnyugtató-e téged.

Mi az a vaj'n? T. nek. A dagályos szavakkal nem lehet az érdekes gondolatok hiányát elleplezni. Menő mélyebb a gondolat, igazi költőnél annál egyszerűbb formát keres. Ez a vers oly homályos, hogy alig tudja az ember itt-ott az értelmét kihüvelyezni.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 38. számában megjelent képtalány megfejtése: Balsors üldöz engem.

Felolvas szerkesztő: Nagy Miklós. Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Szenzációs végrendelet.

A nagyapó halálakor a hozzátartozók mohó kíváncsisággal törtek fel a postés végrendeletet. Képzelték azonban a meglepetés, mikor a vagyonki rendelkezés helyett a következő intézkedést olvasták az örökösök: «A sors engem nehéz megpróbáltatásokra kárhoztatott; több éveken át szenvedtem különféle betegségeken; követségem ideje alatt a testképállás, bőrvizkedés, kórház, majd sűrűn, bórhamlítás, bőrpedegés, idült sebek, ötvár tették kellemetlenné életemet. Végre megtaláltam az igazi gyógyszert, mely valamennyi elősorolt bórhamlástól gyökeresen megszabadított. Kivánon és rendelem hozzátartozóimnak, hogy hasonló bajoknál csakis az Erényi-féle Ichtiol-Salicyl-t használják, mely a Diana-gyógyszertárban, Budapest, Károly-körút 5. szám alatt kapható 3 koronért nagy télegyenként.» A szer ártalmatlan összetételű és szagtalan; már ez is nagy előnye a gyógyító erején kívül. (Megrendelések forduló postával szállíthatnak.)

Advertisement for Szinye-Lipóczy Lithion-forrás. Includes text: A Szinye-Lipóczy Lithion-forrás kútvíz skarral használatik. vese-, húgyhólyag-, húgydara- és köszvénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál. Diuretikus (viz. hajtó) hatású.

BRÜLL IRMA Budapest, IV., Zsibárus-utca 1.

Van szerencsém az előkelő hölgyvilággal és nagybecsült vevőimmel tudni, hogy szokásos párisi és bécsi bevásárlásaimból visszatérve, útletemet az ősz és téli divat legegységesebb újdonságai által látam el, melynek megtekintésére tisztelettel fölívom becses figyelmét. Tapasztalt vásárlóknak elterülése végett kényeszeríve vagyok szives tudomására hozni, hogy 23 év óta fennálló elsőrangú női kalapüzletem úgy mint eddig, most is kizárólag Zsibárus-utca 1. szám alatt létezik, semmiféle fiktüzletem nincsen és így nem tévesztendő össze egy hasonló nevű üzlettel, melylyel semminemű összeköttetésben nem állók. Vidékre készíggel küld 5—6 kalapot választékul.

Advertisement for Polgár Sándor. Includes text: POLGÁR SÁNDOR orvosi mű- és kötszerszénél Budapest, VII., Erzsébet-körút 50. legújtanosabban beszereshetőknak saját gyártmányban m. kir. szab. sérvkötők, betegápolási-cikkok, kötszerek, összes gummiáruk, valódi tranziós különlegességek (óvszerek) stb. 9123. Képes árjegyzék ingyenes.

HOGY KARCSUVA... Párisi Kiallításán kitüntetett Arczszépítő Királynő-Crème csodás hatása azonnal nyilvánul!

Advertisement for Kufeke Gyermekeknek. Includes text: Kufeke Gyermekeknek. Számlalan orvosi szakteljesítéssel állatájánva.

Advertisement for Párisi Kiallításán Kitüntetett Arczszépítő Királynő-Crème. Includes text: PÁRISI-KIALLÍTÁSON-KITÜNTEGETT ARCZSZÉPÍTŐ KIRÁLYNŐ-CRÈME csodás hatása azonnal nyilvánul!

Advertisement for Franklin-Társulat Kiadása Magyar Remekírók 55 Kötet Shaksperre Összes Színművei 6 Kötet Áruk Együtt: 240 Korona Külön: Magyar Remekírók 220 kor. Shaksperre 30 kor.

Advertisement for Ha őszül a haja, használja a „Stella“-vizet. Includes text: Ha őszül a haja, használja a „Stella“-vizet (Hair Regenerator), mely nem fest de a haj eredeti szinét adja vissza, Uvegeje 2 korona.

Advertisement for Szépség! Sirène-Crème. Includes text: Szépség! Az összes szépség-szereket fölülmúlja a Sirène-Crème.

Advertisement for Gyümölcs-, főzelek- és husconservákat. Includes text: Gyümölcs-, főzelek- és husconservákat, aszalt főzeleket ajánl a legjobb minőségben az Első Kecskeméti Conservagyár Kecskeméten.

Advertisement for Most jelent meg a II. sorozat! Arany János munkái II. kötet. Includes text: Most jelent meg a II. sorozat! Arany János munkái II. kötet.

Advertisement for Kiváló Erősítő-Szer. Includes text: KIVÁLÓ ERŐSÍTŐ-SZER. 9528. Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.

Advertisement for Serravallo China-Bora Vassal. Includes text: SERRAVALLO CHINA-BORA VASSAL. Kínóhelyreállító szer gyengék, vérszegények és lábbadosók számára.

Advertisement for Kérem, tessék ingyen és bérmentesen kérni legújabb árjegyzéket. Includes text: Kérem, tessék ingyen és bérmentesen kérni legújabb árjegyzéket.

Advertisement for Somatose. Includes text: SOMATOSE. huából készült és ennek tápanyagát tartalmazó tisztán, könnyen oldódó albumin készítmény a legkiválóbb erősítő-szer.

Advertisement for Használjon Kerpel-féle készítményt. Includes text: Használjon Kerpel-féle készítményt. Kerpel-féle készítménytől folyadékot, a kezét 3 nap alatt bárony simára és hófehérre teszi.

Advertisement for Földes-féle Margit-Crème. Includes text: FÖLDES-FÉLE MARGIT-CRÈME. gyorsan és biztosan ható szer szepöl, máj- és bórított, kiütések, pattanások és mindennemű bőrbaj ellen. Rögötn hat.

Advertisement for Rozsnyay vasas china bora. Includes text: Rozsnyay vasas china bora. Igen ható vasos vérszegénység, sápkor, neurasthenia esetében. Egy üveg ára 2.40 kor. Egy 6 üveg tartalmazó postaküldés 12.12 kor. franco küldve.

Advertisement for A Rozsnyay-féle vasas china bora. Includes text: A Rozsnyay-féle vasas china bora. egyik a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyszernek Magyar édes borral készítve, a kőföldi készítményekkel nemcsak kiállja a versenyt, hanem azokat felül is mulja.

Advertisement for Készíti: Gutori Földes Kelemen gyógyszerész Aradon. Includes text: Készíti: Gutori FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a női bájok egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában a természet nem mutatja magát pazarlóan. Bonifloros a hülyék szívesen fogják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártatlan szer, melyvel a természetet kevesebb fáradsággal, és kevesebb kárt okozva, mint a természetellenes kevelés, a kebeli idomok egyáltalában díszkört tesztességet kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy a túlsúlyos plasztikai anyagokká való alakulást elősegítik, mely utóbbiak a mellon megállapodnak. Az egy-

J. RATIE, Pharmicien, 5. Passage Verdau, Paris, Raktár Ausztria-Magyarországra: Budapest, Török József gyógyszer. Király-u. 12.

Kitüntetve. Alapítva 1879-ben.

A legelső, legalkalmasabb és legelőkelőbb

karácsonyi ajándék

egy életnagyságu arckép, mert örök bése van és egész életemre szoboralként, továbbá előnyös névnap, születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéknak szolgál, de ugy is mint örökös emlék (különösen meghívókártyákra) alkalmas. Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legújabb kivitelben készítem el. Nagysága 40:00 cm., ára 3 ftt.

Hú hasonlatosságért és tartósságért kereskedem. A fényképet sérülékeny állapotban küldöm vissza. A képet 10 nap alatt elkészítem. (Karácsonyi ajándéknak készítek képeket ismét: a többi megrendelésre.)

Bodascher Siegfried, kitüntetett arcképfestőművész, festőművészeti műintézet. Bécs, II., Praterstrasse 61. 9716

GERMANDRÉE PORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN

Francia szabadalom. A szépség útja, ideális illattal feltöltött tartós, egészséges és díszkrét. A Germandrée az arcképek egészségét és órákat ad.

1900 évi Párisi Világkiállítás: **ARANYÉREM** MIGNOT-BOUCHER, 49, Rue Vivienne, PARIS.

Kapható Török József gyógyszerárúháza Budapestban.

Császárfürdő

BUDAPESTEN 9375

téli és nyári gyógyhely.

Előfrang. E kénosvíni gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel pompás ásványvíz uszodákkal, hős- és kádfürdővel. Prospektus ingyen bérmentve.

REHLYE

PEMETEFÜZÜKORKA

rekedség köhögés és hurut ellen.

ARA 60 fillér

Kapható minden gyógyszerárúháza. 9693

HÖLGYEIM!

Ne rendeljenek addig ruhakelméket, míg őszi és téli szövet-újodóságaim mintáit s nagy mosókelme mintakönyvemet, a melyeket ingyen és bérmentve küldök, meg nem tekintették.

WEINER MÁTYÁS

nőidivat áruháza,

BUDAPEST, 9701

VI. kerület, Andrassy-út 3.

Ritálán elismeri diálet-cosmet szer (he-dőrcsészre az izmok erősítésére.)

KWIZDA FLUID

Kigyó jel

TOURISTA-FLUID

Erősítés és erőmegnyitás céljából minden nappal használják az összes turisták, katonák és lovagok nagyobb túráik után.

1 ÜVEG ÁRA 2 KORONA. 1/2 ÜVEG ÁRA 1 KORONA 20 FILLER

Valódi csak fenti védjegyvel. Kapható az összes gyógyszerárúházaiban.

KREISAPOTHEKE KORNEUBURG BECS mellett.

Magyarországi főraktár: Török József gyógyszerárúháza, Király-utca 12 és Andrassy-út 26. 9648

42. SZ. 1902. (49. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, OKTÓBER 19.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával együtt) egész évre 24 korona, félévre 12. Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 10 korona, félévre 8. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) egész évre 10 korona, félévre 5. Kihirdési előfizetésekre a postailag meghatározott vitellidj csatolandó.

MÁTYÁS-ÜNNEPÉLYEK KOLOZSVÁRT.

A RÉGEN «kincses Kolozsvár» ismét kincsesse vált: a magyar művészet remek kincsével gazdagodván a Mátyás-szoborban. A leleplezési ünnepély a nagy király emlékeztetéhez méltó kegyelettel ment végbe. Lehetett volna még fényesebb, de lelkesebb alig lehetett. A király képviselőtében József Ágost főherczeg jelent meg, az uralkodóháznak e rokonszenves, a nemzeti eszmék iránt lelkes érdek-

lődéssel viseltető tagja. A kormányának majdnem teljes számmal megjelenése, élén a miniszterelnökkel, a főrendi- és képviselőház nagy számmal képviselgetése, külsőleg is jelezte az ünnepélynek az egész országra szóló jelentőségét.

A szobor minden várakozást felülmúlt. Nem egy, de öt szobrot kapott egyszerre Kolozsvár és az ország. A nagy király hatalmas alakja mellett a nemzetet jelképező mellékalakok mindegyike magában is egy-egy műretek.

A közönség kereste is, hogy kiket ábrázolnak. Az ünnepi lakomán a Fadruszt felköszöntő szónok (Szádeczky Lajos, az egyetemen a magyar történelem tanára) a közhajnak s a mester kívánságának tett eleget, midőn megnevezte őket. A harc viharában edzett ősz alak Magyar Balázs, a nagy király kedvelt vezére (erdélyi vajda, majd horvát bán), mellette Kinizsi Pál, a kenyérmezei hős, Csehország zászlajával; jobbra az első alak a másik kenyérmezei győző, Báthory István erdélyi vajda, mögötte Szapo-

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölcson Részv.-társ.

Irodái: VI. ker., Andrassy-ut 5. (saját házában). 9376

Befizetett részvényitke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarékbetét könyvekké és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyószámlában (check-számlán). A 10%-os betétkamat-adó az intézet fizeti. Leszámítól váltókat, előlegeket nyújt értékpapirokra. **VÁLTÓÜZLET** E megbízásból teljesíti mindenféle értékpapírok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretében tartozó üzeléggel. Üzleti órák: délelőtti 2/2-3/2-ig, délután 3-3/2-ig. Magyar kir. osztályorszjegyek felárutató helye IV. Ferencz-teret 2. szám. Kézi zalogkölcson: IV. Károly-körút 18. IV. Ferencz-teret és Irányi-u. sarkán, VII. Király-u. 57., VIII. József-körút 2., Üllői-út 6.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Budapest, V. ker., Ferencz József-ter 8. sz.

Kristályüveg készletek, remek virágvázáék és alkalmi dísz tárgyak.

Üzletelhelyiségünk nem a Lánchíddal szemben, hanem az Akadémia mellett a Béla-utca sarkán létezik. 9706

BELICZAY BÉLA

mézeskalácsos és viaszgyertya-öntő, méz-, viasz- és fáklya-raktára.

Alapítattott 1833.

Budapest, VII., Csányi-utca 3. szám, saját házában. 9718

PARADI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA

GÖRÖG ISTVÁN

BUDAPEST

M. ker. Kossuth Lajos utca 15. sz.

Nagy választék mindenfélé üvegekben. Asztali készletek stb.

Igen jutányos árakon!

9497

WACHTL ÉS TÁRSA

fényképezési cikkek raktára 9663

BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).

Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

LOHR MÁRIA ezelőtt **KRONFUSZ** 9704

csipke, vegyeszeti tisztító- és műtéstő-intézete megnagyobbított erőművi szőnyegporló és szőrmearu megóvó-intézettel. — Megbízások átvételnek:

VIII., Baross-utca 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő főközleleekben: IX., Calvin-ter 9. V., Harmineczad-utca 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrassy-út 16. Telefon 57-08. VIII., József-körút 2. szám. Telefon 57-08.

Brunner Testvérek

BUDAPEST, 9674

Koronaherczeg-u. 3. sz.

Légszeszlusztér, villamoslusztér, petroleumlámpák dús választéka.

Ujdonság: legjobb szerkezethű szeszégő.

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papíraru és szab. fémkapocsgyára

Budapest, I., Mészáros-utca 38. Telefon 91-48.

Gyárt nagyban előállítására következő új eszközöket

A legújabb család dobozokat és díszborítékokat (fényképpapírokkal és borítékokkal), névjegykártyákat, gyűjteményeket, gyűjteménypapírokat, gyűjteményjegyeket. Saját gyártmányú fémcsarkokkal ellátott rajztáblákat, székényesipke és tortapapírokat, továbbá papírnyomtatványokat, plakátosképeket és különféle összehajtható dobozokat.

Állandó kiállítás a fenti eszközökből a városligeti iparcarnokban megtekinthető. 9307

MÁTYÁS KIRÁLY SZOBERA KOLOZSVÁRT FADRUSZ JÁNOSTÓL. Dunky fényképezés után. 9307